

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin orqanı

Təhsil
millətin
gələcəyidir!
Heydər Əliyev

Bu sayımızda

**“Böyük Çin səddi”
təqaüd programının
nəticələri açıqlanıb**

⇒səh.2

**Sentyabr
konfranslarının
plenar müşavirələri**

⇒səh.7

**Yeni tədris
ilinin ilk dərs
məşğələləri**

⇒səh.10

**Məntiqi yarış,
çətin sual,
həsrli şagird**

⇒səh.11

Təhsildə şəffaflığa doğru daha bir addım

Təhsil Nazirliyi yanında
İctimai Şuraya seçkilər keçirilib

Universitetdə mühazirə deyən robot

Müasir insan həddindən çox “yüklənib”

Süni intellekt və robot texnologiyası sürətlə gündəlik həyatımıza müdaxilə edir. Elə bir gün yoxdur ki, alqoritmlərə qazandırılan hənsiyyət yeni bacarıq haqqında xəbər tutmayıq. Bəli, hələlik insan robota bacarıqlar aşılıyır. Bir az sonra isə çox güman ki, belə olmayaq. Maraqlana bilərsiniz: axı necə olacaq? Bu barədə az sonra.

Süni intellekt problemi təhsil üçün maraq kəsh edən on öncül problemlərdən birinə çevirilir. Axi, qlobal robotlaşma əsərində yeni nəslə köhnə təhsil sistemi ilə nə verə bilərik? Alqoritmələr

insan həyatının on müxtəlif sahələrində tətbiq olunduğu kimi, təhsilin da süni intellektin müdaxiləsi olmadan keçinməyi düşünmək sadələvhələk olardı. Ən azı bu faktı görə: İşıquronun köşələtiyi robotlar gələcəyi gözləmək niyətində deyillər - onlar artıq indidən universitetdə tələbələrə mühazirə oxuyurlar!

Yapon alimin sözlərinə görə, işi çox olduğundan bir müddət əvvəl qərərə gəlib ki, özünə benzən robotlar həzırlasın və onlara müxtəlif vəzifələr həvələ etsin. Yəni, iş çoxdur, vaxt isə azdır, robotlara öz əvəzinə həmin məsələlərin hellinə yönəltsin. Hazırda 3 belə robot mövcuddur. Onlardan ikisi İşıquro boydadır, biri isə yalnız başdan

ibarətdir. Hər üçünün başı alimin başının tam oxşarlıdır. Onların necə, hansı materialdan hazırlanıldığı və s. bu kimi suallar artıq başqa araşdırma mövzusudur. Reallıq isə budur: inanmayacaqsınız, ancaq robotlardan biri universitetə gedib İşıquronun əvvəzdən tələbələr qarşısında mühazirə oxuyur. Yazımızın əvvəlində qeyd etmişdik ki, hələlik insan robota nəyisə öyrədir. Bax, gələcəkdə robotlar bize dərs deyib, savad va biliq öyredecekler.

Alimin düşündürünə görə, bu yenilik olduqca xeyirlidir. Çünkü müasir insan həddindən çox “yüklənib” və bütün problemlərin həlli üçün bəzən 24 saat yetərlər olmur.

⇒Ardı səh.16

Peşə sahibi olmaq istəyənlərin sayı artır

Peşə təhsili müəssisələrinə sənəd
qəbulunun nəticələri bu gün açıqlanacaq

düqqatı artırıb. İstər həmin müəssisələrin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsinə, iştərədə təhsilverenlərin keyfiyyət göstəricilərinin artırılmasına yönən ardiçil addımlar atılıb və bu proses eyni sürətlə davam edir. Ən müasir tələblərə cavab verən peşə təhsili müəssisələri və ya ixtisaslar yaradılır. Bunun nəticəsidir ki, hər il peşə təhsili müəssisələrinə üz tutanların sayı artır.

2019-2020-ci tədris ili üzrə peşə təhsili müəssisələrinə sənəd qəbulunun birinci mərhələsinin nəticələri göstərdi ki, nüfuz qazanan ayrı-ayrı peşə sahələ-

ri də var, illər keçdikən nüfuzunu itirib tələb olunmayan ixtisaslara çevriləndi. Məsələn, builkı sənəd qəbulunun birinci mərhələsində mütəciət edənlər on çox dərzi, aşpaz, kompüter operatoru, elektrik qaz qaynağı, xalçaçı, elektrik avadanlıqlarına xidmet və təmir üzrə elektrik montyoru, mehmanxana inzibatçısı ixtisaslarına üstünlük verib. Aşpaz, əməliyyatçı mühəsib, bərəbər ixtisasları ötən il də on çox seçilənlər olub. Hətta bu ixtisaslar üzrə ödənişli əsəslərlərə təhsil almaq istəyənlərin sayı kifayət qədər çox olub. Nəticədə,

aspaz, veb-dizayner və turizm agenti ixtisaslarına güclü rəqabət formalılaşdırıb və həmin istiqamətlər üzrə hazırlıq həyatı keçirilən ixtisaslara orta attestat bali 4 baldan yuxarı olanlar qəbul olunub. Dünən yekunlaşan sənəd qəbulunun ikinci mərhələsi də göstərdi ki, ötən illə bu il arasında ciddi fərq qeydə alınmayıb. Sənəye üzrə yeni ixtisaslar açılması, müasir tələblərə cavab verən yeni ixtisasların sayının artması aspaz, dərzi, bərəbər, xalçaçı kimi ənənəvi ixtisasları gözədən sala bilməyib. Ancaq bu ixtisaslarla rəqabət apara biləcək başqa nüfuzlu ixtisaslar da yaranıb. Məsələn, turizm təşkilatçısı, veb-dizayner, neft və qaz operatoru, həyvandarlıq mütəxəssisi də on çox seçilənlərdən olub.

⇒Ardı səh.2

İnfrastruktur qənaətbəxş olanda...

Yeni dərs ilinə hazırlıq çərçivəsində yeni məktəbinin tikintisi və ümumi təhsil müəssisələrinin təmiri davam etdirilir. Müasir təhsil sisteminin yenidən qurulması, böyük nəslin yüksək şəraiti, zəruri infrastruktur malik təhsil müəssisələrində oxuması dövlətin təhsil siyasetinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Yeni məktəblər müasir laboratoriyalar, kitabxanalar, kompüter otaqları, emalatxanalar, idman zalları ilə təchiz olunur. Yeni təhsil müəssisələrinin tikintisi, mövcud məktəbler üçün əlavə korpusların inşası, esaslı təmiri, müasir avadanlıqla, laboratoriyalarda təminatın nəticəsində iki və üç növbəli məktəblərin sayı azalır, müasir standartlara cavab verən məktəblər yaradılır. Bu da şagirdlərin məktəb mühitində rahatlığı təmin edir, dərəsin keyfiyyətini yaxşılaşdırır. Yeni tədris ilinin əvvəlində Təhsil Nazirliyi tərəfindən təmir-tikinti işləri yekunlaşdırılmış 43 məktəb binası şagirdlərin istifadəsinə veriləcək. Onlardan 20-si yeni tikilən, 8-i əsaslı təmir olunan, 15-i isə modul tipli məktəbdür. 2019-cu ilə ümumilikdə respublika üzrə 25 yeni məktəb binasının tikintisi, 9 məktəbin əsaslı, 253 məktəbin cari təmiri, 24 rayonda isə 3520 şagird yerlik 50 modul tipli məktəbin istifadəyə verilməsi nəzərdə tutulur.

⇒Ardı səh.9

Dərsliklər məzmun və dizayn baxımından təkmilləşdirilib

2019-2020-ci tədris ilinə dövlət ümumtəhsil müəssisələrinin I-XI sinifləri üçün 322 adda 5668865 nüsxə dərslik və metodik vəsait çap edilib.

Təhsil Nazirliyindən bildirilib ki, bunlardan ölkənin dövlət ümumtəhsil müəssisələrinin IV və VIII sinifləri üçün nəzərdə tutulan dərsliklər yeni tədris ilinə məzmun və dizayn baxımından təkmilləşdirilib, əsaslı şəkildə yenilənerek çap olunub.

Nazirlər Kabinetinin sərəncamına uyğun olaraq Təhsil İnstitutunda dövlət ümumtəhsil müəssisələrinin I sinifləri üçün “Azərbaycan dili (tədris dili)” və “Riyaziyyat” fənləri üzrə yeni baza (ehtiyat) dərsliklər hazırlanıb. Dünya səviyyəli “Macmillan” şirkəti tərəfindən I siniflər üçün “İngilis dili (əsas xarici dil)” fənni üzrə tərtib edilən “Happy Campers” adlı dərslik komplektinin ölkəmizdəki təhsil proqramlarına adaptasiyası həyata keçirilib və həmin dərslik komplekti də çap olunub.

Hər üç dərslik komplektinin yeni tədris ilində ölkənin seçilmiş məktəblərinin pilot siniflərində sınaq istifadəsi planlaşdırılır. Sınaq istifadə bu istiqamətdə həyata keçirilen illə təcrübədir, nəticələr mütexəssislər tərəfindən təhlil edildikdən sonra dərsliklər üzərində müvafiq təkmilləşdirmələr aparılacaq və yalnız bundan sonra bu dərsliklər kütləvi istifadəyə veriləcək.

⇒Ardı səh.9

Kitab ən yaxın dostunuzdur

Mütaliə - ən təsirli
tərbiyə vasitəsi kimi

Səh.13

RƏSMİ XRONİKA

■ Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 5-də Bakıda "Şimal-2" elektrik stansiyasının istismara verilməsi mərasimində iştirak edib.

■ Dövlət başçısı İlham Əliyev sentyabrın 3-də Rusiya Federasiyası Təhlükəsizlik Şurasının katibi Nikolay Patruşevin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

■ Prezident İlham Əliyev sentyabrın 4-də Əminə Dilbazinin 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

■ Prezident İlham Əliyev sentyabrın 4-də R.R.Məmmədovun "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti sədrinin müavini vəzifəsindən azad edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

■ Dövlət başçısı İlham Əliyev sentyabrın 4-də R.R.Məmmədovun "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri təyin edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

■ Dövlət başçısı İlham Əliyev sentyabrın 4-də R.R.Məmmədovun "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sədri təyin edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Aztəminatlı ailələrin birinci sınıf şagirdləri Heydər Əliyev Fondu tərəfindən məktəb ləvazimatları ilə təmin olunacaq

Heydər Əliyev Fondu təşəbbüsü ilə aztəminatlı ailələrin 2019-2020-ci tədris ilində birinci sinfə gedən övladlarına məktəb ləvazimatlarından ibarət hədiyyələr veriləcək.

AZƏRTAC xəbər verir ki, hədiyyələr ünvanlı sosial yardım alan ailələrin birinci sınıf şagirdləri üçün hazırlanmışdır.

Heydər Əliyev Fondu təşəbbüsü ilə aztəminatlı ailələr üçün ha-

zırlanan hədiyyə dəstlər çanta və gündəlik məktəb ləvazimatlarından ibarətdir və onlar sentyabrın 15-də qeyd olunan birinci sınıf şagirdlərinə çatdırılacaq.

Qeyd edək ki, Fond "Təhsil dəstək" layihəsi çərçivəsində hər il aztəminatlı ailələrin birinci sınıf şagirdlərinə çanta və müxtəlif məktəb ləvazimatları hədiyyələr veriləcək.

Heydər Əliyev Fondu təşəbbüsü ilə aztəminatlı ailələr üçün ha-

"Böyük Çin səddi" təqaüd programının nəticələri açıqlanıb

YUNESKO-nun Çin Xalq Respublikası (ÇXR) ilə birgə 2019-2020-ci tədris ili üçün elan etdiyi "Böyük Çin səddi" təqaüd programının nəticələri elan edilib. Program üzrə 1 nəfər Azərbaycan vətəndaşının namizədləyi təsdiqlənib.

Qalib namizəd Çinin "Shaanxi Normal University" ali təhsil müəssisəsində magistratura təhsil səviyyəsində "Çin dili" ixtisası

üzrə təhsil alacaq.

Qeyd edək ki, təqaüd programının müddəti 1 ildir və tələbənin təhsil haqqı, yataqxana, eləcə də aylıq təqaüd və tibbi siyortə xərcləri ÇXR tərəfindən, yol xərci isə YUNESKO tərəfindən qarşılıqlı.

Məlumat üçün bildiririk ki, müvafiq təqaüd programı bərdəcə ilin 15 fevral tarixində elan verilib.

Pesə sahibi olmaq istəyənlərin sayı artır

➡ Əvvəli səh.1

Ruhiyə DAŞSALAHLİ

Ən yeni ixtisaslar yeni Pesə Təhsil Mərkəzində

Yeni pesə təhsili müəssisələri və yeni ixtisaslardan danışarkən bu tədris ilində fəaliyyətə başlayacaq. Senaye və İnnovasiyalar üzrə Bakı Dövlət Pesə Təhsil Mərkəzinin bazasında yaradılan yeni Pesə Təhsil Mərkəzini qeyd etməmək olmaz. Cari tədris ilindən fəaliyyətə başlayacaq təhsil müəssisəsi Azərbaycan və Koreya hökumətləri arasında razılışmaya uyğun olaraq, Koreya təhsil standartları əsasında yaradılmış ilk pilot təhsil müəssisəsidir. Sözlənən təhsil müəssisəsi mexanika, elektronika, elektrik mühəndisliyi, sənayədə quraşdırma işləri, tikinti, informasiya texnologiyaları, avtomobil və avtomatlaşdırma istiqamətləri üzrə on müasir avadanlıq, təlim və tədris vasitələri ilə təchiz olunub. Tədris prosesi üçün

Pesə təhsili müəssisələrinə sənəd qəbulunun nəticələri bu gün açıqlanacaq

nəzərdə tutulan kurikulumlar koreyalı eksperlər və özəl sektor nümayəndələrinin iştirak ilə hazırlanıb.

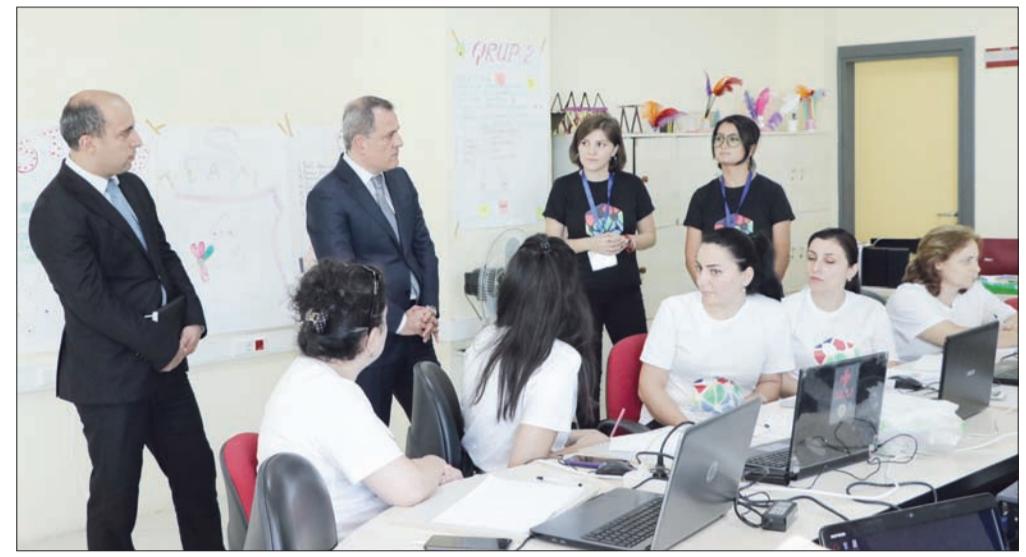
Ən müasir maddi-texniki baza ilə təchiz edilmiş mərkəzdə torna və frezer dəzgahların operatoru, avtomobil diagnostikası və təmiri ustası, senayədə quraşdırma işləri üzrə usta, elektronika ustası, elektrik avadanlıqlarına xidmet və təmir üzrə elektrik montyoru, inşaat ustası, veb-dizayner və program təminatçısı və avtomatika üzrə usta adlı 8 fərqli ixtisas üzrə 1 illik proqramlarda təhsil həyata keçiriləcək. Mərkəzin artıq 174 tələbəsi var. Belə ki, 2019-2020-ci tədris ili üzrə yeni Pesə Təhsil Mərkəzinə sənəd qəbulunun birinci mərhələsində uğur qazannmış 174 nəfər pesə təhsili müəssisəsində qeydiyyatdan keçib. İkinci mərhələ üzrə nəticələrin ise sentyabrın 12-də açılması nəzərdə tutulur.

Bu dəfə pesə seçənlər kimlərdir?

Pesələr bəllidir. Onların böyük bir qismi sənəd qəbulunun birinci mərhələsində seçildi və mövcud plan yerlərinin ekspəriyəti tutuldu. Bəs, ikinci mərhələdə kimlər istirak edə bilərdi və etdi?

"ASAN xidmet" mərkəzlerində, "ASAN xidmet" mərkəzlerinin fəaliyyət göstərmədiyi şəhər və rayonlar üzrə müvafiq pesə təhsili müəssisələrində ödənişsiz şəkildə və elektron qaydada həyata keçirilən sənəd qəbulunun nəticələri elan olunmayıb. Ona görə də hələlik bu mərhələnin istirakçıları, onların təhsil göstəriciləri bərədə fikir söylemək mümkün deyil. Sadəcə onu deyə bilərik ki, şəhadətna-

Təhsil naziri "Məktəblinin dostu" və "STEAM Azərbaycan" layihələri üzrə keçirilən təlimləri izleyib

Sentyabrın 4-də Təhsil naziri Ceyhun Bayramov Təhsil İnstitutunun Təhsil Texnologiyaları Mərkəzində olub. Təhsil naziri mərkəzdə "Məktəblinin dostu" və "STEAM Azərbaycan" layihələri üzrə keçirilən təlimlərin gedişini izləyib, təlimçi və iştirakçılarla görüşüb.

Hər iki layihə barədə Təhsil nazirinə ətraflı məlumat verilib.

Qeyd edək ki, "Məktəblinin dostu" layihəsi üzrə təlimlər sentyabrın 11-dək, "STEAM Azərbaycan" layihəsi üzrə təlimlər isə bu ayın 14-dək davam edəcək.

Əlavə yerləşdirmənin nəticələri açıqlanıb

Namizədlər prosesi necə qıymətləndirir?

Niyazi RƏHİMOV

Sentyabrın 2-də Bakıda 202 nömrəli tam orta məktəbdə Təhsil Nazirliyinin İnsan Ressursları Mərkəzi tərəfindən namizədlərin əlavə yerləşdirilməsi üzrə müsahibə mərhələsi keçirilib.

Müəllimlərin iş qəbulu üzrə müsabiqənin müsahibə mərhələsində iştirak hüququ qazannmış namizədlərin şəxsi sehifələrinə bu barədə məlumat göndərilib.

"Bu yerlər müsabiqənin əsas turu zamanı tutulmayıyan yerlərdir"

Əlavə yerləşdirmənin müsahibə mərhələsi haqqında danışan İnsan Ressursları Mərkəzinin direktoru Murad Camalzadə qeyd edib ki, namizədlərə 8 vakant yer seçmək imkanı verilib. M.Camalzadə onu da bildirib ki, bu yerlər müsabiqənin əsas turu zamanı tutulmayıyan yerlərdir. Əlavə yerləşdirmə üçün 500-ə yaxın namizədin müsahibə mərhələsindən dəvət olunduğu və vurğulan M.Camalzadə bu mərhələnin birinci turda olduğunu kimi həyata keçirildiyini deyib. Belə ki, müsahibə zamanı namizədlərin ixtisası üzrə bilik və bacarıqları, psixoloji durumu və ümumi dönyögörüşü yoxlanılır. Həmçinin, namizədlər ixtisasları üzrə əvvəlcədən elan olunmuş mövzulardan birini "açıq dərs" formatında müsahibə komissiyası üzvlərinə təqdim edir. Həmin mövzu program təminatı tərəfindən təsadüfi seçim əsasında müəyyən edilir.

"Müsabiqədə iştirak güclü rəqabət yaradır"

Komissiya üzvlərindən Bakı Şəhəri 36 nömrəli tam orta məktəbin ingilis dili müəllimi Aynur Abbasova da müsahibə ilə bağlı fikirlərini bizimlə bölüşüb. O, müsabiqənin tam şəffaf və obyektiv keçidiyini deyir: "Mətbuatdan və ətrafında olan insanlardan müsabiqə haqqında fikirlərim var idi. Lakin bu il müsabiqənin müsahibə mərhələsində komissiya üzvü kimi iştirak etmək kimi moni həm qırurlardır, həm də prosesin nə qədər obyektiv və şəffaf olmasa haqqında düşüncələrim bir da təsdiq etdi. Müsahibə zamanı men namizədlərin ixtisasla bağlı suallar verirəm. Əksəriyyətinin bilik səviyyəsinin qənaətəbəx olduğunu deyə bilərəm". Müsahibə zamanı özündə qeydlər aparan A.Abbasova bəzi universitetlərin məzunlarının xüsusi seçildiyini, onların digərlərindən daha hazırlıqlı olduğunu da sözlərinə əlavə edib.

"Namizədlər ötən illərlə müqayisədə daha hazırlıqlıdır"

Komissiya üzvlərindən Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin Təlimə Dəstək Mərkəzinin nümayəndəsi, psixoloq Səida Əhmədova müsahibədə namizədlərin psixoloji durumları müəyyənləşdirildiyini bildirib. Gün ərzində artıq 15 nəfər namizədlə müsahibə aparıldıqdan və vurğulan psixoloq ötən illərlə müqayisədə namizədlərin daha hazırlıqlı olduğunu bildirdi: "Müsahibələr çox pozitif şəkildə keçir. Çalışırıq ki, namizədlərin psixoloji durumlарını daha dəqiq müəyyən edək. Çünkü bu, tədris

prosesində, məktəb mühitində ən vacib amillərdir. Ola biler ki, namizədin öz ixtisası ilə bağlı bilikləri, metodiki bacarığı yeterli olsun. Lakin nəzərə ala ki, sadaladığımız kompetisiyaların no qədər yüksək olsa da, onların psixoloji durumları bizim üçün ən vacib amillərdir. Axi namizədlər gelecekdə müəllim olarsa onlara şagirdi ders prosesində idarə etməli, şagirdlər və valideynlərlə səmimi münasibətdə olmalıdır. Qisa müddət ərzində olsa onların psixoloji durumlarını müəyyən edə bilirk".

"Müəllim olmaq usaqlıq arzumdur"

Müsahibədə iştirak edən namizədlərden Qardaşxan Qəhrəmanov müsabiqədə 48 bal topladığını deyib. Cəbrayıl rayonu Dəmşələq kənd tam orta məktəbində riyaziyyat müəllimi işləmək arzusunda olan namizəd müsahibənin çox yüksək səviyyədə keçidiyini, sualların qənaətəbəx olduğunu bildirib: "Müsabiqəyə böyük hevəsə hazırlaşmış. Daha çox bal toplamaq qarşımı maqsəd qoysam da, 48 bal toplayıb. Müəllim olmaq usaqlıq arzumur. İnşallah, müsahibədə yüksək notcə əldə edib, arzuma catacağımı inanram. Müsabiqənin obyektiv və şəffaf keçidiyi düşüncəsindəyəm".

"Düşünürəm ki, müsahibə yaxşı keçdi"

Namizədlərdən Sevinc Mahmudovanın da müsahibədən pozitiv çıxdığını görürük. Cöhrosində hələ də həyecan olmasına baxmayaq, suallarını zi cavablandırır. S.Mahmudova bəzimlə səhəbtində bildirib ki, müsabiqədə 56 bal toplayıb. İxtisasca coğrafiyaçı olan namizəd Bakıda 329 nömrəli məktəbi vəkənt seçib. O, komissiya üzvlərinin çox məhribən və gülərz olduğunu sözlərinə əlavə edib: "Komissiya üzvlərinin xoş münasibəti həyəcanını aradan qaldırır. Lakin buna baxmayaq yenə də həyecan var. Düşünürəm ki, müsahibə yaxşı keçdi". S.Mahmudova namizədlərin her biri uğurlar arzuladı və müəllim adını yenicə qazanınları təbrik etdi.

Nəticələr artıq açıqlanıb

Qeyd edək ki, sentyabrın 4-də əlavə yerləşdirmedə iştirak edən namizədlərin nəticələri açıqlanıb. Əlavə yerləşdirmə zamanı uğur qazannmış namizədlər sentyabrın 10-dək zəruri sənədləri aiďiyəti yerli təhsili idarəetmə orqanına təqdim etməlidirlər.

İkinci şans

Bir sözlə, şansını deyərləndirənlər qazandı. Onların qazancı hələlik tələbə adı və ömürlik sahib olacaqları bir şəxslər. Bu qazanc illər keçidkərən kadr olaraq daha qısa müddətdə, yəni 1-2 ilə yetişəcək, mütəxəssis olaraq da tez püxtələşəcək, məzun olub hamidan qabaq iş-güç sahibi olacaqlar. Hələ oxuya-oxuya qazana biləcəyi təqəd və ya rəmzi rəqəmlərlə ifadə olunsa belə, əməkhaqqını demirik.

2019-2020-ci dərs ilində Təhsil Nazirliyinin “Ümumi təhsil sahəsində 2018-2019-cu dərs ilinin prioritət fəaliyyət istiqamətləri barədə” 14 avqust 2018-ci il tarixli, F-550 nömrəli əmrində və “Müasir dövrdə ümumtəhsil məktəb şagirdlərinin tərbiyəolunma sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” 15 yanvar 2019-cu il tarixli, F-18 nömrəli əmri ilə təsdiq olunmuş Fəaliyyət Planında müəyyən olunmuş hədəflərin yerinə yetirilməsi üzrə işlərin davam etdirilməsi və əlavə tədbirlər haqqında

Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin əmri

Təhsil Nazirliyinin qeyd olunan əmrində və Fəaliyyət Planında qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icra vəziyyətini aşdırmaq məqsədilə ötən dərs ilinin sonunda respublikanın 34 rayon və şəhəri əhatə edilməklə 11 bölgədə 2500 nəfərdən artıq təhsil işçisinin iştirakı ilə keçirilən zona müşavirelərində yerli təhsili idarəetmə orqanlarının rəhbərlərinin hesabatı dinlənilmiş, eyni zamanda digər bölgələrdən toplanmış aidiyyəti məlumatların təhlili aparılmışdır.

Məlum olmuşdur ki, yerlərdə yaradıcı və təşəbbüskar iş əzmini artırmaqla təhsil orqanları və pedaqoji kollektivlərin fəaliyyətinin ümumi məqsədə yönəldilməsində səfərbəredici amilə çevrilmiş Nazirliyin həmin sənədləri rayon (şəhər) təhsil şöbələrinin sura iclaslarında və məktəb pedaqoji şuralarında geniş müzakirə olunaraq onların mahiyyəti, qarşıda duran həlli vacib məsələlər və gözlənilən nəticələr diqqətə çatdırılmış, nəzərdə tutulmuş hədəflərin reallaşdırılması istiqamətində əməli tədbirlər müəyyənləşdirilmişdir.

Hesabatlar və təhlillər göstərmışdır ki, yerli təhsili idarəetmə orqanları və məktəb rəhbərləri əmək və icra intizamının yaxşılaşdırılmasına, şagird kontingentinin optimallaşmasına, məktəbə hazırlıq qruplarının təşkilinə, sinifdən xaric və məktəbdən kənar tədbirlərin kütləviliyinə lazımi diqqət yetirmiş, şagirdlərin azərbaycançılıq məfkurəsi, millimənəvi dəyərlər, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmaları, mənəviyyata zidd zərərli vərdişlərdən uzaqlaşdırılması, onlara hüquqi biliklərin və sağlam həyat tərzinin təbliği istiqamətində maarifləndirmə

tədbirlərinin həyata keçirilməsi nəzarətdə saxlanılmışdır.

Bunlarla yanaşı, yerlərdə şagirdlərin fənlər üzrə təlim nailiyyətlərinin, buraxılış imtahanları və ali məktəblərə qəbulun yekunlarının təhlil və müzakirə edilməsi nəticə etibarı ilə pedaqoji kollektivlərdə təhsilin keyfiyyəti ilə bağlı mövcud nöqsan və çatışmaqlıların daha aydın təsəvvür olunmasına və onların aradan qaldırılması üçün sistemli iş mexanizmi müəyyənələşdirilməsinə müşahidə təsir göstərməsidir.

yənləşdirilməsinə müsbət təsir göstərmişdir.

Hesabatların nəticələrinə görə, Nazirliyin adıgedən həmin əmrlərində təsbit edilmiş hədəflərin yeri-nə yetirilməsi Gəncə, Sumqayıt şəhərləri və Astara, Abşeron, Ağdaş, Quba, Qusar, Qəbələ, Şəki, Oğuz, Ucar, Şəmkir, Qazax, Masallı, Cəlilabad rayonlarında dekə zərərətəxəs olmayırdı.

Bütün bunlarla bərabər, dirlənmiş hesabatlar və aparılmış təhlillər yerli təhsili idarəetmə orqanlarının fəaliyyətindəki bir sıra boşluqları, eləcə də konkret olaraq Nazirliyin həmin əmrlərinin nümunəsində rəhbər təşkilatların sənədləri ilə iş sahəsində yol verdikləri çatışmazlıqları askara çıxarmışdır.

Müeyyən edilmişdir ki, təhsil şöbələrinin rəhbərlerinin bilavasitə hədəflərə yönəlmış lakonik hesabat hazırlamaq və onu elektron vasitələrdən istifadə yolu ilə təqdim etmək bacarığı lazımı səviyyədə deyildir, auditoriyanın maraq və diqqətini nəzərə almadan hesabatları üzündən oxumaq kimi köhnəlmış və müasir tələblə uyğunlaşmayan tərübədən hələ də kənarlaşa bilməmişlər. Hesabatlara mövzuya aid olmayan faktların daxil olunması, tədbirlərin keçirilməsindən əldə olunası gözlənilən nəticələri müeyyən etmədən onların sxematik təsvir edilməsi, bir sıra hallarda görülən işlərin mahiyyətcə bir-birini tamamlamaması və pərakəndə xarakter daşımıası və digər belə hallar hesabatların təsir gücünü və əhəmiyyətini azaldan cəhətlər kimi bürüze verilməsidir.

Həmçinin məlum olmuşdur ki, Nazirliyin həmin əmrlərində irəli sürülmüş bəzi vacib məsələlərlə, o cümlədən şagirdləri davamlı olaraq zəif nəticə göstərən müəllimlərin məsuliyyəti məsələsinə baxılması, ibtidai siniflər üzrə pedaqoji kadrların tərkibinin təhlil edilməsi və dərs saatlarının bölündürülməsindəki uyğunsuzluqların aradan qaldırılması, istedadlı uşaq-

larla iş sisteminin təkmilləşdirilməsi, təhsilin keyfiyətini, yətinin, xüsusilə buraxılış sinifləri üzrə imtahan nəticələrinin yaxşılaşdırılması ilə əlaqədar ilboyu görülməcək işlər nəticəyönümlü əsasda sistemli planlaşdırılmışdır. Mədəniyyətin məzənnəsi üçün nəzərdə tutulan hədəflərə tam nail olunmamışdır.

Fəaliyyət sahələri üzrə işlərin planlaşdırılmasında yol verilən nöqsanlar şagirdlərin təbiyəolunması sisteminin təkmilləşdirilməsi sahəsində keçirilən tədbirlərdə də müşahidə edilmişdir. Belə ki, ayrı-ayrı məktəblərdə təhsilalanlıarda milli-mənəvi və bəşəri dəyərlərin, fəal hayat mövqeyinin, vətənpərvərlik təbiyəsinin formalşmasına, onların estetik və hiss-emosional bacarıqlarının inkişafına, ölkəmizdə aparılan sosial-iqtisadi siyaset və quruculuq işlərinə, Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri haqqında məlu-matlılıq səviyyəsinin artırılmasına yönəlmış tədbirlər icra olunsa da, bütün bunların nəticə baxımından şagirdlərin mənəviyyatında, həyata baxışlarında, ümidi dünyagörüşlərində hansı müsbət dəyişikliklərə səbəb olduğu bu sahədə müvafiq inkişafyönlü təkliflər hazırlanmaq üçün pedaqoji-psixoloji cəhətdən öyrənilib ümmülibdirilməmişdir. Eyni zamanda aşkaralı çıxarılan əsas nöqsanlardan biri də ondan ibarətdir ki, aidiyyəti üzrə həmin tədbirlərin sistemli şəkildə təşkilində heç də bütün məktəblərin iştirakı təmin edilməmişdir.

Həmçinin nəzərə alınmalıdır ki, hazırkı dövrün tələblərinə uyğun olaraq, təlim-tərbiyə işlərinin təşkili və keyfiyyətinin getdikcə yaxşılaşdırılması ilə ya-naşı, ümumtəhsil məktəblərində sağlam mənəvi-psi-xoloji və təhlükəsiz fəaliyyət mühitinin yaradılması, təhsilalanların fərdi xüsusiyətlərini öyrənməklə risk qrupuna daxilolma ehtimalı müşahidə edilənlərin müəyyənləşdirilməsi və onlarla pedaqoji-psixoloji-sosioloji aspektdə tədbirlərin aparılması, məktəb-vəlideyn əlaqələrinin bilavasitə şagirdlərin mənafeyinin qorunmasına yönəldilməsi yerli təhsili idarəetmə orqanlarının və pedaqoji kollektivlərin ən ümde vəzifələrindən biri hesab olunmalı və bu məsələlərlə əlaqədar Nazirliyin “Ümumi təhsil müəssisələrində əlvərişli təlim və inkişaf mühitinin təmin edilməsi üzrə əlavə tədbirlər barədə” 2019-cu il 13 may tarixli (№ F-260) əmri rəhbər tutulmalıdır.

(№ 1-200) əmri tətbiq tutulmalıdır.

Qeyd olunanlara əsasən, yerli təhsili idarəetmə orqanları və ümumi təhsil müəssisələrinin fəaliyyəti-nə rəhbərlik və nəzarəti gücləndirmək, Nazirliyin müvafiq kollegiya qərarları, əmr və sərəncamlarında nəzərdə tutulan hədəflərin yerinə yetirilməsində on-lara pedaqoji metodiki köməkliyi təmin etmək və 2019-2020-ci dərs ilinin prioritet fəaliyyət istiqamətlərini müəyyən etmək məqsədilə “Azərbaycan Res-publikasının Təhsil Nazirliyi haqqında Əsasnamə”nin 13.5-ci bəndini rəhbər tutaraq

ƏMR EDİRƏM:

1. Dirlənilmiş hesabatlar və aparılmış təhlillərə görə, Təhsil Nazirliyinin “Ümumi təhsil sahəsində 2018-2019-cu dərs ilinin prioritet fəaliyyət istiqamətləri barədə” 2018-ci il 14 avqust tarixli, F-550 nömrəli əmrində, “Müasir dövrdə ümumi təhsil məktəb şagirdlərinin təbiyəolunma sisteminin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında” 2019-cu il 15 yanvar tarixli, F-18 nömrəli əmri ilə təsdiq olunmuş Fəaliyyət Planındaki hədəflərin yerinə yetirilməsi sahəsində yerli təhsili idarəetmə orqanları və ümumi təhsil müəssisələri tərəfindən müəyyən işlərin görüldüyü, bir sıra əməli tədbirlərin həyata keçirildiyi qeyd edilsin.
 2. Müəyyən edilmiş tapşırıqların yerinə yetirilməsi vəziyyətinin öyrənilib qiymətləndirilməsi ilə bağlı hesabatların bilavasitə bölgələrdə dirlənilməsi yerli təhsil orqanları və müəssisələrində icra və məsuliyyət mədəniyyətinin müasir dövriin tələblərinə uyğun formalasma-

sına müsbət təsir etdiyi üçün bu təcrübənin növbəti illərdə də tətbiqi məqsədəmüvafiq hesab olunsun.

3. Nazirliyin adigedən həmin əmrləri ilə müəyyən olunmuş hədəflər məzmun və mahiyyət baxımdan ümumi təhsil sahəsində bilavasitə aktual problemlərin həllinə yönəldiyi və genişmişqayash xarakter daşıdığı üçün onların yerinə yetirilməsi istiqamətində əməli tədbirlər 2019-2020-ci dərs ilində də davam etdirilsin.

4. Yerli təhsili idarəetmə orqanlarına tapşırılsın ki, dirlənilmiş hesabatların və fərdi qaydada aparılmış təhlillərin nəticələri əsasında verilmiş tövsiyələri, eləcə də bu əmrə göstərilmiş iradları nəzərə alaraq, aşağıda qeyd edilən əlavə tədbirlər də sistemli əhatə olunmaqla yeni dərs ili üçün təkmilləşdirilmiş Fəaliyyət Planı təsdiq edib yerinə yetirilməsini ciddi nəzarətdə saxlaşınlar:

4.1. Dərs ili ərəfəsində ərazilər üzrə əqli və fiziki cəhətdən sağlam məktəbyaşlı uşaqlarla yanaşı, xüsusi təhsilə cəlb olunası uşaqların da müəyyənləşdirilməsi və onların adlı siyahısının tərtib edilməsi;

4.2. İbtidai siniflərdə şagirdlərin oxu, yazı və riyazi bacarıqlarının səviyyəsinin öyrənilib müzakirə edilməsi və nəticələrdən asılı olaraq, sinif müəllimlərinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi barədə müvafiq təkliflərin hazırlanması;

4.3. Ümumtəhsil məktəblərində xarici dillərin tədrisi ilə bağlı mövcud vəziyyətin araşdırılması istiqamətində tədbirlərin həyata keçirilməsi, xüsusilə də, IV, IX və XI siniflərdə şagirdlərin xarici dil bacarıqlarının program tələblərinə uyğunluğunun, eləcə də fənn müəllimlərinin elmi-nəzəri və metodiki cəhətdən peşəkarlıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsini əhatə edən hesabatın hazırlanması;

4.4. “İnformatika” fənninin maddi-texniki və tədris bazasının və pedaqoji kadr heyətinin, şagirdlərin İKT bacarıqlarının və rəqəmsal düşüncə tərzinin hazırkı durumunun təhlil edilməsi və müzakirə olunaraq əməli təkliflərin müəyyənləşdirilməsi;

4.5. Dərs ilinin birinci yarımilinin sonunda V və VI sinif şagirdlərinin tədris dili, xarici dil və riyaziyyat fənləri üzrə bilik və bacarıqlarının monitoringinin aparılması, nəticələrə görə ibtidai sinif müəllimlərinin işinin qiymətləndirilməsi, eləcə də bu fənlərdən zəif göstəricilərə malik şagirdlərin təlim nailiyyətlərinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı davamlı tədbirləri əhatə edən səmərəli iş sisteminin yaradılması;

4.6. Təlim-tərbiyə prosesində diaqnostik və formativ qiymətləndirmənin imkanlarından səmərəli istifadə sahəsində müəllimlərin səriştəliliyinin artırılması üçün öyrədici və təşkilati-metodik tədbirlərin (seminar, “dəyirmi masa”, təqdimatlar və s.) keçirilməsi, bu sahədə fərqlənən müəllimlərin təcrübəsinin təbliğ edilməsi;

4.7. Məktəblərdə diaqnostik qiymətləndirmənin nəticələri əsasında “İstedadlılarımızı tanıyaq” laiyəsinin keçirilməsi və hər bir uşaqdə mövcud olan istedad potensialının üzə çıxarılması, qiymətləndirilməsi və davamlı inkişafına şərait yaradılması;

4.8. Şagirdlərdə tədqiqatçılıq bacarığının formalaşdırılması ilə bağlı onların araştırma tələb edən layihələrə cəlb olunması istiqamətində tədbirlərin (bədii əsərlərin təhlili əsasında müstəqil rəy və müləhizələri əhatə edən referatların hazırlanması, fiziki, kimyəvi və bioloji hadisələr üzrə təcrübələrin aparılması və nəticələrin ümumiləşdirilməsi, bölgənin təbiətinin, tarixi-mədəni abi-

4.9. Şagirdlərin tibbi müayinədən və icbari dispanserizasiyadan keçirilməsinə müntəzəm nəzəret edilməsi;

4.10. Psixoloji, hissi-emosional vəziyyətinə görə, risk qrupuna daxiledilmə ehtimalı olan şagirdlərin müəyyənləşdirilməsi, onların hər biri üçün fərdi pedaqoji-psixoloji bərpa planının hazırlanıb valideynlərin iştirakı ilə həyata keçirilməsi;

4.11. Məktəblərdə valideynlər üçün uşaqların yaş, psixoloji və fizioloji xüsusiyyətlərinə dair maarifləndirmə tədbirlərinin təşkili, valideynlərin məktəb həyatında, övladlarının təlim-tərbiyəsində yaxından iştirakının təmin edilməsi və məktəbicimə münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi;

4.12. Ümumi təhsilli bağlı dövlət sənədlərinin, hüquqi normativ aktların, Təhsil Nazirliyinin kollegiya qərarları, əmr və sərəncamlarında irəli sürülen vəzifələrin təhsil şöbələrinin (idarələrin) əməkdaşları, ümumi təhsil müəssisələrinin pedaqoji kollektivləri tərəfindən hərtərəfli öyrənilməsinin təmin edilməsi.

5. Ümumi və məktəbəqədər təhsil şöbəsi (Aydın Əhmədov), Təhsilin inkişafı proqramları şöbəsi (Emin Əmrullayev), Təhsil İşçilərinin Peşəkar Inkişafı İnstитutu (Vəfa Yaqublu) zəruri ehtiyacı nəzərə alaraq, yerlərdə fənn kurikulumları və qiymətləndirmə növlərinin tətbiqi, tədris materiallarının planlaşdırılması üzrə müəllimlərin hazırlanmış səviyyəsinin təkmilləşdirilməsinə köməklik göstərilməsi üçün “Öyrədənlərin öyrədəni” üsulu əsasında təlimçilər qrupunun formallaşdırılması barədə 1 ay müddətində təkliflər hazırlayıb rəhbərliyə təqdim etsinlər.

6. Ümumtəhsil məktəblərində 2019-2020-ci dərs ilinin ilk məşğələsi ibtidai siniflərdə “İdman və sağlamlıq”, V-IX siniflərdə “Mütələ - mənəvi zənginliyə aparan yol”, X-XI siniflərdə “Azərbaycan inkişaf yollarında” mövzularına həsr olunsun.

7. Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinə, Gəncə Şəhər Təhsil İdarəsinə, rayon (şəhər) təhsil şöbələrinə, Təhsil Nazirliyinin birbaşa tabeliyindəki ümumi təhsil müəssisələrinə tapşırılsın ki:

7.1. Bu əmrin məqsəd və mahiyyətinin təhsil şuraları və pedaqoji şura iclaslarında pedaqoji kollektivlərə çatdırılmasını və müəyyən olunmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi istiqamətində məqsədyönlü iş mexanizmi yaradılmasını təmin etsinlər;

7.2. Müvafiq mövzular üzrə ilk dərs məşğələlərinin səmərəli keçirilməsi üçün zəruri təşkilat işləri vaxtında başa çatdırınsınlar və bu dərslərdə ictimaiyyətin nümayəndlərinin, mühərribə iştirakçıları, əmək veteranları və sabiq məzunların iştirakını nəzərdə tutsunlar;

7.3. Əmrin icrası ilə əlaqədar 2019-cu ilin dekabr, 2020-ci ilin may ayında təsdiqedici sənədlər əlavə olunmaqla Nazirliyə arayış göndərsinlər.

8. İformasiya şöbəsi (Elnur Məmmədov) əmrin “Azərbaycan müəllimi” qəzetində dərc olunmasını və Nazirliyin internet saytında yerləşdirilməsini təmin etsin.

9. Əmrin icrasına nəzarət nazir müavini Məhəbbət Vəliyevaya həvalə olunsun.

30 august 2010, en i

Ceyhun BAYRAMOV,
Azərbaycan Respublikasının Təhsil naziri

Xarici dillər təmayüllü məktəb-lisey, lisey və gimnaziyaların 2019-2020-ci dərs ilinə aid nümunəvi tədris planlarının təsdiqi haqqında

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin əmri

Azərbaycan Respublikasının xarici dillər təmayüllü məktəb-lisey, lisey və gimnaziyalarında təhsil prosesinin təşkili və tənzimlənməsini təmin etmək məqsədilə “Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi haqqında Əsasnamə”nın 8.10-1-ci və 13.5-ci bəndlərini rəhbər tutaraq

ƏMR EDİRƏM:

1. Azərbaycan Respublikasının tədris Azərbaycan və rus dilində aparılan xarici dillər təmayüllü məktəb-lisey, lisey və gimnaziyaların 2019-2020-ci dərs ilinə aid nümunəvi tədris planları və tədris planlarına dair “Qeydlər” təsdiq edilsin.

2. İformasiya şöbəsi (E.Məmmədov) bu əmrin əlavələrlə birlikdə “Azərbaycan müəllimi” qəzetində dərc olunmasını və Nazirliyin internet sahifəsində yerləşdirilməsini təmin etsin.

3. Əmrin icrasına nezərat nazir müavini Məhəbbət Vəliyevaya həvəle olunsun.

Firudin QURBANOV,
Nazir səlahiyətlərinin müvəqqəti
icra edən, nazir müavini

23 avqust 2019-cu il

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 23 avqust 2019-cu il tarixli F-498 nömrəli əmri ilə təsdiq edilib

Xarici dillər təmayüllü məktəb-lisey, lisey və gimnaziyaların 2019-2020-ci dərs ilində

I-XI sinifləri üçün tədris planı (tədris Azərbaycan dilində)

№	Fənnin adı	Siniflər üzrə həftəlik dərs saatlarının məqdarı										
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
1	Azərbaycan dili	9	10	10	10	5	4	4	3	2	3	3
2	Ədəbiyyat					2	2	2	2	3	2	2
3	Xarici dil	2	3	3	3	4	4	3	4	4	6	6
4	İkinci xarici dil					2	2	2	2	1	3	3
5	Riyaziyyat	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5
6	İnformatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
7	Azərbaycan tarixi					2	1	1	2	2	2	2
8	Ümumi tarix						1	1	1	1	1	1
9	Fizika						1	2	2	3	2	2
10	Kimya						1	2	2	2	2	2
11	Biologiya						2	2	2	2	2	2
12	Coğrafiya						2	2	2	2	2	2
13	Həyat bilgisi	1	1	2	2	1	1	1	1			
14	Texnologiya	1	1	2	2	1	1	1	1			
15	Fiziki tərbiyə	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
16	Təsviri incəsənət	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
17	Musiqi	1	1	1	1	1	1	1	1			
18	Çağırışsaqədərki hazırlıq									2	2	
Cəmi:		22	24	26	26	27	31	32	34	34	36	36
1	Üslubiyyat										1	1
2	Nitq mədəniyyəti					1	1	1	1	1		
Dərsdənəkar məşğələlər	1						1					
Yekun:		23	24	26	26	28	32	34	35	35	37	37

Xarici dillər təmayüllü məktəb-lisey və gimnaziyaların 2019-2020-ci dərs ilində

I-XI sinifləri üçün tədris planı (tədris rus dilində)

№	Fənnin adı	Siniflər üzrə həftəlik dərs saatlarının məqdarı										
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
1	Rus dili	9	10	10	10	5	4	4	3	2	3	3
2	Azərbaycan dili-dövlət dili kimi	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	Ədəbiyyat					2	2	2	2	3	2	2
4	Xarici dil	2	3	3	3	4	4	4	4	4	6	6
5	İkinci xarici dil					2	2	2	1	1	3	3
6	Riyaziyyat	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5
7	İnformatika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2
8	Azərbaycan tarixi					2	1	1	2	2	2	2
9	Ümumi tarix						1	1	1	1	1	1
10	Fizika						1	2	2	3	2	2
11	Kimya						1	2	2	2	2	2
12	Biologiya						2	2	2	2	2	2
13	Coğrafiya						2	2	2	2	2	2
14	Həyat bilgisi	1	1	2	2	1	1	1	1			
15	Texnologiya	1	1	2	2	1	1	1	1			
16	Fiziki tərbiyə	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
17	Təsviri incəsənət	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
18	Musiqi	1	1	1	1	1	1	1	1			
19	Çağırışsaqədərki hazırlıq								2	2		
Cəmi:		24	26	28	28	29	33	35	35	36	38	38
1	Üslubiyyat									1	1	
2	Nitq mədəniyyəti					1	1	1	1	1		
Dərsdənəkar məşğələlər	1						1					
Yekun:		25	26	28	28	30	34	36	37	37	39	39

Xarici dillər təmayüllü məktəb-lisey, lisey və gimnaziyaların tədris planlarına dair qeydlər

1. Sağırdların sayı 20 və daha çox olan siniflər aşağıdakı fənlərin tədrisində iki qrupa bölündür:

1.1. Tədris rus dilində aparılan I-XI siniflərde “Azərbaycan dili”, tədris dilindən asılı olmayaraq I-XI siniflərdə “Xarici dil”, V-XI siniflərdə “İkinci xarici dil”, V-IX siniflərdə “Texnologiya”, V-XI siniflərdə “Fiziki tərbiyə”, X-XI siniflərdə “İnformatika” fənni üzrə praktik məşğələlər.

2. Tədrisi səmərəli təşkil etmək məqsədile tədris planlarında dərsdənəkar məşğ-

ələrə ayrılmış saatlardan aşağıdakı kimi istifadə olunur:

2.1. Dərsdənəkar məşğələlərə ayrılan saatlardan dərs cədvəlinə daxil edilməklə 1 (bir) saatı VII siniflərdə “Qarabağın tarixi” kursunun tədrisine ayrırlar.

2.3. V-IX siniflərdə dərsdənəkar məşğələlərə ayrılmış saatlardan dərs cədvəline daxil edilməklə 1 (bir) saatı “Nitq mədəniyyəti”nin tədrisine verilmişdir.

2.4. X-XI siniflərdə dərsdənəkar məşğələlərə ayrılmış saatlardan dərs cədvəline daxil edilməklə 2 (iki) saatı “Xarici dil”in, 1 (bir) saatı “İkinci xarici dil”in, 1 (bir) saatı “Üslubiyyat”ın tədrisine verilmişdir.

Təhsil nazirinin müşaviri:

“Təhsildə idarəetmənin ictimailəşməsi mühüm şərtdir”

Sentyabr 4-də Təhsil Nazirliyi yanında İctimai Şuraya sekillər keçirilib. İctimai Şuraya sekillər keçirilməsi, Şurannın yaradılması zərurəti və hansı səlahiyyətlərə mailk olması barədə sualları məsələ Təhsil nazirinin müşaviri Elnur Məmmədov cavablandırır.

- Elnur müəllim, Təhsil Nazirliyi yanında belə bir qurum yaradılması hansı zərurətdən irəli gəlib?

Yeni dərs ili qarşısında

Dərsliklər məzmun və dizayn baxımından təkmilləşdirilib

I-XI siniflər üçün 322 adda 5668865 nüsxə dərslik və metodik vəsait çap edilib

➡ Əvvəli səh.1

Şakir CƏFƏROV

Cari il ərzində yerlərdən toplanan növbəti tədris ilinə aid dərslik tələbatına əsasən yerlərə çatdırılması planlaşdırılan bütün dərslik və metodik vəsaitlər artıq yerli təhsili idarəetmə qurumlarına təhlil verilib. Təhsili idarəetmə qurumları isə öz növbəsində həmin dərsliklərin və metodik vəsaitlərin ümumi təhsil məktəblərinə çatdırılmasını təmin edirlər. Nazirliq tərəfindən şagird və valideynlərə (yaxud qanuni nümayəndələrinə) sentyabrin 6-dək məktəblərə gedib dərsliklərimi əldə etmələri barədə müraciət edilib, hansısa sebəbdən şagirdlərin dərsliklərə təminatında çətinliklər yaranarsa, bu bərədə dehəl valideynlər tərəfindən məktəb rehberliyinə məlumat verilməsi tapşırılıb. Yaranan dərslik çatışmazlığı məktəb tərəfindən aradan qaldırıla bilmədiyi təqdirdə məktəb aidiyəti üzrə yerli təhsili idarəetmə qurumlarına müraciət etməlidir. Yaranan bilecək dərslik çatışmazlığını operativ aradan qaldırmak məqsədilə cari ildə de, ötən ildeki kimi bütün yerli təhsili idarəetmə qurumlarına əlavə dərsliklər ayrılb.

Azərbaycan Respublikası ilə Gürcüstan arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Birgə Hökumətlərarası Komissiyannı Tbilisi şəhərində 20 dekabr 2011-ci il tarixdə imzalanmış yedinci iclasının Protokoluna əsasən, Gürcüstanın tədris Azərbaycan dilində aparılan əsasən, Gürcüstanın tədris Azərbaycan dilində aparılan ümumtəhsil məktəblərinin I-XI sinifləri üzrə şagirdlərin dərslik tələbatına əsasən, 18 adda 20133 nüsxə dərslik və müəllimlərin dərsliklərlə işləməsi üçün nəzərdə tutulmuş 3 adda 489 nüsxə metodik vəsait ayrılib. Həmin kitablar yaxın müddədə Gürcüstanın Təhsil, Elm, Mədəniyyət və idman Nazirliyinə çatdırılacaq.

Bundan əlavə, hazırda ümumi təhsil müəssisələrinin bütün sinifləri üzrə istifadə olun dərsliklərin və onların müəllim üçün metodik vəsaitlərinin elektron versiyaları Təhsil Nazirliyinin www.trims.edu.az, eləcə də www.ederslik.edu.az saytlarında yerləşdirilib. Qeyd edilən saytlar vəsitsəsilə bütün dərslikləri və müəllim üçün metodik vəsaitləri onlayn, yaxud kompüterlərə pulsuz yükləyib istifadə etmek mümkündür. 2019-2020-ci tədris ilində respublikanın dövlət ümumtəhsil məktəblərində təhsil alan şagirdlərin istifadəsinə veriləcək dərsliklərin məktəblərə çatdırılması işi artıq yekunlaşdır. Biz təhsil ocaqlarında mövcud vəziyyəti öyrənmək məqsədilə Goygöl, Qax, Salyan rayon təhsil şöbələri və Gəncə Şəhər Təhsil İdarəesi ilə əlaqə saxladıq.

Göygöl. Ümumi təhsil müəssisələrinin dərslik və müəllim üçün metodik vəsaitlərlə təminatı işinən səmərəli təşkilinə haqqında. Təhsil nazirinin müvafiq əmrinə uyğun olaraq Göygöl rayon ümumtəhsil məktəblərində dərsliklərlə təminatın təşkili tələb olunan səviyyədə həyata keçirilir.

Bələ ki, rayon ümumtəhsil məktəblərinə Azərbaycan bölməsi üzrə 82 adda 26300 ədəd yeni kitab verilib. Bundan əlavə, müəllimlər üçün 38 adda 1535 vəsait, rus bölməsi üzrə 100 adda 1096 ədəd yeni kitab, 25 adda 33 ədəd isə metodik vəsait təhsil müəssisələrinə çatdırılıb. Dərsliklərin ümumtəhsil məktəblərində şagirdlərə paylanması prosesi hal-hazırda davam etdirilir.

Qax. Rayona iki mərhələdə dərslik və metodik vəsait getirilib. Birinci mərhələdə ümumilikdə 113 adda 11531 ədəd dərslik getirilib ki, ondan 70 adda 11051 ədəd Azərbaycan bölməsində, 24 adda 301 ədəd rus bölməsində, 19 adda 179 ədədi isə gürçü bölməsində təhsil alan şagirdlər üçün nəzərdə tutulub. Müəllimlər üçün isə Azərbaycan bölməsi üçün 25 adda 385 ədəd, rus bölməsi üçün 5 adda 10 ədəd metodik vəsait getirilib. İkinci mərhələdə isə Azərbaycan bölməsi üçün 9 adda 2880 ədəd, rus bölməsi üçün 17 adda 659 ədəd, gürçü bölməsi üçün isə 10 adda 481 ədəd dərslik (ümumilikdə 36 adda 4020 ədəd dərslik), müəllimlər üçün Azərbaycan bölməsi üçün 10 adda 843 ədəd, rus bölməsi üçün 11 adda 22 ədəd, ümumilikdə 21 adda 865 ədəd metodik vəsait rayon təhsil şöbəsinə verilib.

Salyan. Rayon üzrə məktəblərin dərslik, müəllimlərin isə metodiki vəsaitlərə təmin ediləməsi daima diqqət mərkəzində saxlanılır. 2019-2020-ci tədris ilin üçün Təhsil Nazirliyinin bölgüsü əsasında dərsliklər alınıb, qisa müddət ərzində bu dərsliklər məktəblərin sıfırlaşdırılmasına bölnünerək məktəblərə çatdırılıb.

Ümumilikdə, cari dərslər üçün Azərbaycan bölməsi üzrə 60 adda 51252 ədəd, rus bölməsi üzrə 29 adda 1108 ədəd dərslik, Azərbaycan bölməsi üzrə 36 adda 4321 ədəd, rus bölməsi üzrə isə 23 adda 31 ədəd metodik vəsait məktəblərə verilib.

Rayonun məktəb rəhbərləri bildirirlər ki, dərsliklərlə bağlı heç bir problemlərle qarşılaşmayırlar.

Gəncə. Şəhər ümumtəhsil məktəblərinə Azərbaycan bölməsi üzrə 18 adda 10775 komplekt, rus bölməsi üzrə 18 adda 2956 komplekt yeni kitab verilib. Bundan başqa, Azərbaycan bölməsi üzrə müəllimlər üçün 18 adda 453 komplekt, rus bölməsi üzrə 12 adda 100 komplekt metodik vəsait təhsil müəssisələrinə çatdırılıb. Dərsliklərin ümumtəhsil məktəblərinə şagirdlərə paylanması prosesi hazırda davam etdirilir.

İnfrastruktur qənaətbəxş olanda...

Tədris ilinin əvvəlində 43 məktəb binası istifadəyə veriləcək

➡ Əvvəli səh.1

Rəşad ZİYADOV

2019-2020-ci tədris ilində əsaslı təmir olunan təhsil ocaqlarından biri də Bakıdakı 39 nömrəli tam orta məktəbdür. 1957-ci ilde tikilən məktəb 650 şagird yerlidir. Məktəb 28 sinif otağı, 3 laboratoriya, 3 informatika kabinet, akt və idman zalı, kitabxana, tibb otağı, idman meydançası ilə təchiz olunub. Təhsil ocağının direktoru Tahiro Şükürova bildirir ki, müasir Azərbaycan gənci yeni və gözəl infrastruktura malik məktəbdə təhsil almaldır: "Məktəbimiz 1957-ci ilde tikilib istifadəye verilmişdir. Həmin vaxtdan bu günə kimi heç bir əsaslı təmir işləri aparılmamışdır. Ona görə də bizim məktəbin dam örtüyü çox pis vəziyyətdə, sinif otaqları acınacaqlı şəraitdə idi. Baxmayaraq ki, biz müasir tələblərə uyğun təhsil verməyə çalışırıq, amma bildiyiniz kimi, şərait yaxşı deyilsə, həmin keyfiyyəti almaq mümkün deyil. Bu gün bizim məktəbdə çox yüksək səviyyədə əsaslı təmir işləri gedir, müasir teleblərə cavab verən böyük işlər görülür. Təhsilə göstərilən diqqət və qayğıya görə ölkə Prezidentinə minnətdarlığımızı bildiririk".

İş icraçısı Ramiz Məmmədovun sözlərinə görə, 39 nömrəli tam orta məktəbdə əsaslı təmir işləri artıq yekunlaşmaq üzərdir: "Bu məktəbdə divarlardan başqa qalan hər bir şey səkülüüb, hamısı yenilənib. Arakəsmələr, tavarı və döşəmələr, binanın dam örtüyü tamamən yenilənib. Məktəb binasında köhnə heç nə qalmayıb. Müasir istilik sistemi, elektrik, müşahidə kameralarının, internet xətlərinin kabelləri yeniləri ilə əvəz olunub".

Bakıdakı 101 nömrəli tam orta məktəb də bu il əsaslı təmir olunan məktəblər sırasındadır. Bu məktəbdə təmir işləri yüksək səviyyədə davam etdirilir. Direktor Səidə Məmmədova köhnə məktəbin acınacaqlı vəziyyətdən dəməşəraq yeni məktəb binasında işlərin sentyabrin 11-nə kimi yekunlaşacağı bildiridi: "Ösəsi 1937-ci ilde qoymuş bina həqiqətən çox ağır vəziyyətdə idi. Günün tələbiniə cavab verməyən sinif otaqları, kitabxana, akt və idman zalı, fənn kabinetləri tədrisin keyfiyyətini aşağı salırdı. Bu gün çox sevinirik. Məktəb kollektivi ilə yanşı, qəsəbə sakınları də sevinir ki, arzuladığımız təhsil ocağında şagirdlərimiz təhsil ala biləcəklər. Bütün bunlara görə ölkə başçısına təşkkür edirik".

İnşasına bu ilin may ayından başlanılan 208 nömrəli tam orta məktəb sentyabrin 15-də öz qapılalarını pedagoji kollektivin və şagirdlərin üzüne açacaq. 1937-ci ilde tikilib istifadəyə verilən məktəb heç vaxt əsaslı təmir olummayıb. Məktəbin səkülərən təqdim olunur. Məktəbin 15 sinif otağı, akt və idman zalı, həyətdə geniş idman meydançası, geniş və işqli yemekxana ilə təchiz olunub".

İnşasına bu ilin may ayından başlanılan 208 nömrəli tam orta məktəb sentyabrin 15-də öz qapılalarını pedagoji kollektivin və şagirdlərin üzüne açacaq. 1937-ci ilde tikilib istifadəyə verilən məktəb heç vaxt əsaslı təmir olummayıb. Məktəbin səkülərən təqdim olunur. Məktəbin 15 sinif otağı, akt və idman zalı, həyətdə geniş idman meydançası, geniş və işqli yemekxana ilə təchiz olunub".

Binəqədi rayonunda yerləşən 205 nömrəli tam orta məktəb də səkülərən ibarətdir, 960 yerlik şagird üçün nəzərdə tutulub. Məktəbin direktoru Xoşqədəm Bağırova bildirdi ki, 1930-cu ildə inşa edilən 205 nömrəli tam orta məktəb binası təmir olunmadığından ətəkləndi. Məktəbin 40 sinif otağı şagirdlərin ixtiyarında olacaq. Bundan başqa, kimya, biologiya, fizika laboratoriya otaqları, fənn kabinetləri və s. otaqlar nəzərdə tutulub".

Məntiqi yarış, çətin sual, hazırlıqlı şagird

"Məktəblinin dostu" "Yay məktəbi"nə şagirdlər arasında keçirilən "Bilik yarışı" ilə yekun vurdu

Ruhiyə DAŞSALAHLİ

Dedilər ki, bilik yarışı olacaq. VII -VIII sinif şagirdlərindən ibarət məktəblilər yarışacaq. Xəbəri eşidər-eşitməz insan düşünür: Yay hələ başa çatmayıb. Heç məktəbler də açılmayıb. İlın-günün bu vaxtında bu qədər məktəblini hardan tapıblar ki, bilik yarışı keçirirlər? Hansı məktəblini yay tətilindən ayırb yarışa, özü də bilik yarışına gətmək ola?

Bu fikirlərə yarışın keçirildiyi məkanə daxil olursan və budur, gördüyü mənzərə ilə düşüncələrdəki arasında böyük bir fə-

qin şahidisən!

Hamısı Bakı məktəbliləridir. Ayri-ayri təhsil müəssisələrinin şagirdləri bir olub, bir-biri ilə yarışırlar. Təəccüblüdür? Əslində, yox. Söhbət "Məktəblinin dostu" layihəsinin icraçılarının emməllərindən gedir, artıq heç nə təəccübənləndirmir. O gün də "Məktəblinin dostu" layihəsi çörçivəsində reallaşdırılan "Yay məktəbi"nin bağlanmış mərasimi keçirildi. Başqa sözə, "Məktəblinin dostu", məşhur layihələrindən olan "Yay məktəbi"nə şagirdlər arasında keçirilən "Bilik yarışı" ilə yekun vurdu.

kursiyalara apardılar bizi. Quba, Şamaxı və Lənkəranda olduq. Səfərlərimiz çox maraqlı keçdi. Həm gözək, həm eynəkdir, həm də öyrəndik".

Yayın istisində harda dincəlmək olar?

Məktəblinin dostlarının sayesinde "Yay məktəbi"nin davam etdiyi 25 gün ərzində görüb-götürüb. Şagirdlər bu müdəddətən çox suallarına cavab tapıblar. Suraxanı rayonunun Zığ kəndində yerləşən 317 nömrəli tam orta məktəbin şagirdi Əziz Əsgərov da gördüklərindən sonra "yayın cirhacırında en səmərəli harada dincəlmək olar?", - suallını cavablandırıb: "Əlbət ki, məktəblinin dostları ilə birgə "yay məktəbi"ndə!"

Əzizin sözlərine görə, "Yay məktəbi"-nə gedib-getməməkən bağlı əvvəller tərəddüd etse də, sonradan çox maraqlı olub: "Dostlarla gəzinti bu yay fərqləndirdi, kinoteatra getdik, bulvarda gözək".

Yarışa gəlincə. Əziz sualları cavablandırırkən elə də çətinlik çekməyib: "Yarış məntiqi idi. Orta çətinlik seviyyəsində olan suallar qoyulub. Məktəbdə əlaçılı deyiləm. "Riyaziyyat", "Coğrafiya" və "Fizika" fənlərinə maraqla oxuyuram. Qiymətlərim ortadır. "Yay məktəbi"ndə də sevdiyim fənlə üzrə maraqlı tapşırıqlar yerinə yetirdim. Ev tapşırıqları arasında coğrafiyaya aid mövzuları xüsusi həvəsle aşadırdım. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

"Evə getmək istəmirdik"

317 nömrəli tam orta məktəbdə təşkil edilən "Yay məktəbi"ndə en yaxşıları seçiblər. Bu yarışda təhsil müəssisəsini temsil etmek üçün 6 nəfər müəyyenləşdirilər. Onlardan biri də Emil Əlicançadə olub. "Yay məktəbi"ndə ilk dəfə iştirak edən Emil deyir: "Evdə darixirdim. Dostlarım "Yay məktəbi"nin əyləncəli, maraqlı olduğunu dedilər. Tez-tez yarışa getdiklərində dəmirşəldər. Mən də qatılmağa qərar verdim. Deyilən kimi də oldu. Gündərimiz əyləncəli keçdi. Bu yay çox maraqlı idi. Hətta o qədər maraqlı keçirdi ki, günorta saat 2-də evə getmək istəmirdik. Məktəblinin dostları da məktəbdə daha çox qalmağıma imkan yaradırdılar".

Emil Azərbaycan dili fənnini çox sevir. Məktəblinin dostları da onun bu maraqlı nəzərə alıblar: "Məktəblinin dostu Ləman xanım Azərbaycan dilini yaxşı bilir. O, bu iştiramətdə mənə tapşırıqlar verir, doğru iştiramətdən sonra qazanıb. 25 gün ərzində o monə Azərbaycan dilində biliklərimi artırmağına kömək etdi".

"Gəzə-gəzə öyrəndik"

Məsələn, VIII sinif şagirdi Özəm Abbaslı ikinci ildə ki, yay məktəbində iştirak edir. Xətai rayon 27 nömrəli tam orta məktəbin şagirdidir: "Məktəbdə belə yarışlarımız çox olur. "Yay məktəbi"ndə öz aramızda, demək olar ki, hər heftə yarışırıq. Hər günümüz bir yarış şəraitində keçiridi. Bu yay çox şey öyrəndim. Çox gözək, çox gərdik, çox oxuduq, çox eşitdik. Məktəblinin dostları onlara keçirdiyimiz hər dəqiqəni, hər fərsəti dəyərləndirdilər ki, bize daha çox şey öyrətsinler. Bilgili bize örtürmək üçün elə yollar seçdilər ki, öyrəndiyimizi çətin ki, unudaq. Ona görə də "Yay məktəbi" mənim üçün əvəzsiz bir yer oldu. Yay tətilimiz çox səmərəli keçdi".

Özəm deyir gəzə-gəzə öyrəndikləri onlar üçün daha maraqlı olub: "Bu yay eks-

Özəm Abbaslı

Əziz Əsgərov

Emil Əlicançadə

İlkin Nəsirli

Yarış ruhu, qələbə əzmi...

Bakı şəhəri üzrə "Yay məktəbi"nin II mərhələsinin əhatə etdiyi 27 ümumi təhsil müəssisəsinin VII-VIII sinif şagirdlərindən ibarət komandalar üz-üzə gəlib dünəngörüşünə nə qədər geniş olduğunu nümayiş etdirirler. Qalib olmaq üçün səslənən sualların neçəsinin cavabını bilməkləri önemlidir. Kimin verdiyi cavabların sayı çoxdur, nəzərdə tutulmuş və əvvəlcədən hazırlanmış hədiyyələri də o alacaq. Bu şərtlərlə hamı razıdır və yarış başlayır. Məktəblərin komandaları qalibiyət uğrunda mübarizəyə canla-başa qoşulurlar. Bir anda maraqlı dərslərə verir, zal bir neçə dəqiqə içərisində gah susur, gah da kükreyir. Hiss etdikləri insana hərdən olduğunu unutdur. Bilmirsən, beynəlxalq əhəmiyyətli bir olimpiadadan, yoxsa hətta Bakı şəhərinin bütün məktəblərini əhatə etməyən kiçik bir yarışdır. Əslində, bunun elə də forqı yoxdur. Yarış yarışdır. Kiçik, ya böyüküyündən asılı olmayaq, hər yarış bir mübarizədir.

"Mübarizə" deyim siz... Maraqlı, bilik nümayisi, qələbə əzmi, ən əsasi, sevinc hissi, yarış həyəcanı... Hər anı qarışqı hissələr veren bir yarış. Sual səslənəndə maraqlıdan bərələn gözlər cavab elan olunanda sevincdən parlayır. Yerində dura bilməyən şagirdlərin kağız parçalarına yazılın münsiflər heyətine ötürdüyü cavabının doğru, yoxsa yanlış olduğunu alıqlarıdan, hər

doğru cavab səslənəndə atılıb-düsməklərindən anlaysın. Onların keçirdiyi hissələrə bigən qalmaq olmur, bir də görürsə ki, onlara qoşulub səslənən suallara cavab axartırsın...

Hər biri özünü qalib kimi görür. Hər komanda özünü zəlin bir kənarına qoyulan müxtəlif ölçülü və rəngli hədiyyələri almağa layiqli namizəd hesab edir. Məktəblilər özüne güvənir. Bu də məktəblinin dostlarının uğuru, onların işinin nüticəsidir. Bunu "Azərbaycan müəllimi"nə məhz yarışan məktəblilər dədi.

"Gəzə-gəzə öyrəndik"

Məsələn, VIII sinif şagirdi Özəm Abbaslı ikinci ildə ki, yay məktəbində iştirak edir. Xətai rayon 27 nömrəli tam orta məktəbin şagirdidir: "Məktəbdə belə yarışlarımız çox olur. "Yay məktəbi"ndə öz aramızda, demək olar ki, hər heftə yarışırıq. Hər günümüz bir yarış şəraitində keçiridi. Bu yay çox şey öyrəndim. Çox gözək, çox gərdik, çox oxuduq, çox eşitdik. Məktəblinin dostları onlara keçirdiyimiz hər dəqiqəni, hər fərsəti dəyərləndirdilər ki, bize daha çox şey öyrətsinler. Bilgili bize örtürmək üçün elə yollar seçdilər ki, öyrəndiyimizi çətin ki, unudaq. Ona görə də "Yay məktəbi" mənim üçün əvəzsiz bir yer oldu. Yay tətilimiz çox səmərəli keçdi".

Özəm deyir gəzə-gəzə öyrəndikləri onlar üçün daha maraqlı olub: "Bu yay eks-

iştirakçılığı olduğu üçün bu yarışa qatıldığını və buna görə özünü çox xoşbəxt hiss etdiyini deyir: "Yay məktəbi"ndə intellektual oyular oynayırıq. Artıq bu yarış müəyyən mənədə hazırlı idik. Yarıç bu iştiramətə biliklərimizi yoxlamağa bizi kömək etdi. Dünən yarışımız artı".

İlkin deyir ki, məktəblilərdən artıq 4 ildir fəaliyyət göstərən məktəblinin dostları bu müddət ərzində onlara her mənədə kömək edib: "Dünən yarışımız ilə bağlı bir yarış olacağımı eşidəndə qoşulmağa qərar verdik. Özümüzü güvəndik və yarışdıq. Bu yarışın ən fəal komandalarından olduq. Birinci olmayı istərdik, məktəbimiz bizimlə qururduydi".

"Məktəblinin dostları bizi özümüzü güvənməyi öyrətdi"

Şagirdlərinin qələbəsi ilə başqa bir məktəb qurur duyacaq. Bu yarışın qaliblərindən olan 102 və 3 nömrəli məktəblərdir. "Yay məktəbi"ni bir yerde keçirən 102 və 3 nömrəli tam orta məktəblərin şagirdləri yarışda da baş-باşa verib qələbəyə nail olular.

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, məktəblinin dostlarının da payı var: "Məktəblinin dosto Kamandalar Əsgərov və Əli Tağızadə"nın təşkilatçıları. Bu yarışda qazanıb. Araşdırğım mövzu ilə bağlı növbəti gün dostlarım qarşısında təqdimatla çıxış edirdim".

Bu qələbədə payı olanlardan Səid Məmmədov və Əli Tağızadə sevinclidirlər. Deyir ki, bu qələbədə onlara yanaşı, mə

Pedaqoji fəaliyyətin hədəfləri

Struktur yenilikləri
1-ci mərhəd

Vidadi BƏŞİROV,
*ADU-nun pedaqogika kafedrasının dosenti,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent*

Şəxsiyyətin həyatda fəal mövqə tutması, ictimai borca şüurlu münəsibət bəsləməsi, sözü ilə əməlinin üst-üstə düşməsi onun gündəlik fəaliyyətinin əsas ideya istiqamətini təşkil edir. Her bir şəxs qazandığı uğura, əldə etdiyi müvəffəq əməllərə görə cəmiyyətdə böyük nüfuz sahibi-nə, yüksək əməli vərdişlərin əzmkar daşıycısına çevirilir, öz sənət və peşə yolunda, püxtələmiş keyfiyyətlər zəminində formalşaraq öz fəaliyyət sferasını geniş diapazonda təşkil etmək qayğısı ilə yaşayır-yaradır.

İnsan əməlinin parlaq təcəssümü olan fealiyyət təfəkkürü da onun yaşam tərzində, sosial-mədəni mühitində mütərəqqi insiyat vəsiləsin olub, yüksək həyatı məzmun, dərin mündəricəli hadisə kimi dəyərləndirilir.

Belə peşəkar fəaliyyət sahələrindən biri də pedaqoji elmin tədqiqatı sahəsi olan, təlim, tərbiyə, təhsil və psixoloji inkişaf amillərini özündə birləşdirən, pedaqoji proses zamanı daha geniş məzmunda təşkil olunan pedaqoji fəaliyyət mühitinin yaradılması, onun elmi-nəzəri əsaslarının, təcrubi-metodik bazasının möhkəmləndirilməsindən ibarət olan, bu işin sosial-mədəni dəyərlərini pedaqoji aspektdən ümumiləşdirən konsepsiyaların yaradılmasıdır.

Bütövlükde, pedaqoji fəaliyyət üçün xarakterik olan keyfiyyətlər onun strukturlaşmasında, differensiallaşmasında və cərəyan etdiyi bütün sahələrdə tətbiq xüsusiyətlərindən asılı olaraq bu gün ənənəvi yanaşmalardan fərqli üslubda öz təsir dairəsini yeni, innovativ metod və vasitələrlə zənginləşdiriyindən bu fəaliyyət sahəsi də yeni-ləşən cəmiyyətin prinsipləri əsasında qurulmağı zəruri edir.

Odur ki, pedaqoji fəaliyyət işinin interaktivləşdirilməsi, yeni üsul və vasitələrlə təşkili müasir konsepsiyalar baxımından, təkmil metodologiya əsasında təsbit olunmağı tələb edən rəsmi dövlət sənədlərində, milli islahat ideyalarında, təhsil quruculuğu programlarında təsbit olunaraq, müvafiq paradiqmalarla (nümunələrlə) aktual məzmun kəsb edən standartlarla ehtiva olunaraq ümumxalq və ümumdövlət səviyyəli bir iş olduğunu nümayiş etdilər.

Bütün bu mülahizələr onu təsdiq edir ki, pedaqoji fəaliyyətin məqsədinə, məzmununa, vəzifələrinə, metodlarına yeni metodologiyadan, müasir tələblər yönümündən nəzər salınmalıdır. Onun işlək texnologiyalarını hüquqi və normativ sənədlər zəminindən müəyyənləşdirmək yaxşı, pedaqoji prosesə xidmət baxımından da struktur xüsusiyyətlərini, optimallıq üsullarını, pedaqoji-metodik çalarlarını metodoloji əsasda təhlil etmək, bu işin həm metodik, həm də idarəetmə mexanizmini demokratik-hüquqi prinsiplər zəminindən qiyamətləndirmək həyatı tələb kimi öz həllini gözləyir.

Son illerdə pedaqoji fəaliyyət sferasının işlək texnologiyalarının

mənbəyini, məzmununu və metodologiyasının başlıca parametrləri ni izləməklə, bir daha pedaqoji proses təcrübəsinin qiymətləndirilməsində bu tədqiqat probleminin əhəmiyyətliliyinə olan dövlət dəstəyini də layiqincə qiymətləndirən müvafiq yanaşma olmuşdur.

Pedaqoji fəaliyyətin struktur elementlərinin zənginləşməsindən asılı olaraq onun yeniləşən istiqamətlərini bu gün peşəkarcasına, yaradıcı məzmunda, yüksək metodik işləmələr əsasında təşkil etmək olduqca vacib bir məsələdir.

mətləblər asılıdır.

Xüsusən, metodiki iş zəminin-dən pedaqoji fəaliyyətin məzmun dəyərləri, yaradıcı düşüncə, modern inkişaf paradigmə baxımından yeniləşməlidir.

Yəni, metodiki iş pedaqoji fəaliyyəti inkişaf etdirən mühitin formalaşmasını reallaşdırmağa rəvac verən pedaqoji faktor kimi çox gərəkli bir mənbə olaraq bu gün də öz təsir imkanlarını saxlamaqdadır.

Müasir şəraitdə məktəbin əsas vəsifəsi şagird şəxsiyyətinin inkişafına kömək edən təhsil mühiti yaratmaqdır. Bu məsələnin həllində isə pedaqoji kadrların peşə sə-

riştəliliyi onların pedaqoji fəaliyyətini yerinə yetirmək üçün müellimin nəzəri və praktik hazırlığıdır və pedaqoji ustalığını müəyyən

Müasir pedaqoji fəaliyyətin təkmil metod və vasitələrlə tətbiqi imkanlarında bu mənəvi tendensiyalarının islahı mütləq nəzərə alınmalıdır, onların demokratikləşdirilməsi yolunda ciddi addımlar atılmalıdır. Çünkü müasir pedaqoji fəaliyyət yalnız müvafiq bilik və bacarıqlara malik şəxsiyyət yox, eyni zamanda müasir tələblərə cavab verməyə qabil olan müasir nəsil, yeni insan düşüncəsi formalaşdırılmalıdır.

Onu da qeyd etmeliyik ki, bu gün “pedaqoji fəaliyyətdə peşəkarlığın artırılması daimi proses olmalıdır. Yəni, peşə ustalığının artırılması mərhələləri hər dəfə, lakin yeni keyfiyyətlərlə təkrarlanmalıdır”.

Məhz qeyd olunan mülahizələr əsasında qətiviyətlə demək olar ki,

əsasında qətiyyətələr demək olar ki, ənənəvi pedaqoji fəaliyyət amiranlılık, göstəriş, mərkəzləşmə stereotipləri ilə müşayiət olunduğundan, bu fəaliyyətdə cərəyan edən fakt və hadisələrdəki demokratiliklik, humanistlik, aşkarlıq, xəlqilik, millilik, ümumbeşərilik, dini və etiqad əqidəsinə xidmət edən ayinçilik mərasimlərinə birmənalı-yalnız ideoloji münasibət tərzi özünü təzahür etdirirdi.

strukturunda on türde cənət öz fəaliyyətinin təhlil olunması qabiliyyətinin müəllim (tərbiyəçilər) tərəfindən nəzərə alınmasıdır. O da yaxşı məlumdur ki, “öz pedaqoji fəaliyyətini təhlil edə bilməyən müəllim şagirdlərinin bilik və bacarıqlarını necə qiymətləndirə bilər? Onların refleksiyasını necə təşkil edə bilər? Müəllim fəaliyyətinin özü müəllim bacarıqlarını artırmaq üçün məqsədönlü metodik işin aparılmasının vacibidir.”

Problemin həlli üçün vacib olan əsas müddəaları məhz bu kontekstdən təhlil edərək belə bir qə-

Struktur yenilikləri
dəyişməklə onun
hədəfləri də dəyişir

naotə gəlməklə, heç də təkcə öz şəxsi müddəalarımızı isrlamlamaq deyil. Məsələ ondadır ki, bu zəmindən aparılan xeyli sayıda elmi-metodik araşdırmlara nəzər yetirməklə bir daha bu işin yenileşən təhsil-təlim paradiqmalarının formallaşmasındaki rolunu bir daha tədqiq etməyin zəruriliyini isbatlaya bilən tədqiqat aparmaqla, məsələnin açılmayan, hələ də perspektiv axtarışlara dəstək olası möziyyətləri haqqında da yeni, modern düşüncəni üümüniləşdirən mülahizələr üzərində dayanmağı vacib amil saydıq.

Bu yol isə əbədiyaşar və daimi fəaliyyət olaraq beynəlxalq standartlarla uyğunlaşdırılmış müsbət təcrübənin və orijinal ideyaların tətbiq istiqamətində ciddi həssaslıq tələb edən aktual bir problemdir.

Pedaqoji fəaliyyətin strukturu yenilikləri dəyişməklə onun hədəfləri də dəyişir. İndiki şəraitdə ailəməktəb və ictimaiyyət arasında pedaqoji dəyərlər strategiyası demokratik və humanist prinsiplər əsasında, comiyyətin sosial-mədəni tələbatlarının yeniləşməsi ruhuna xidmət edən akademik təlim-tərbiyə sisteminin təkmilləşdirilməsi, isti-

müqayisəli metod və üsullarla üzə çıxarmaq tədqiq olunan mövzunun əhatə dairəsini daha təfərrüatlı və oxunaqlı edir.

Həmçinin, məsələnin ayrı-ayrı tədqiqatçılarının axtarışları üzrə qruplaşdırmağın səmərəli yollarını müəyyənləşdirən tədqiqatlarında əksini tapmış effektiv nəticələrdən hasil olan rəy və təkliflərini təhlil-tərkib etmək üçün düzgün seçim etməkdə bu tədqiqat strukturuna da böyük əhəmiyyəti vardır.

Xüsüsən, önemli olan cəhət odur ki, problemin elmi-nəzəri əsaslarını ciddi tədqiqat metodları üzrə araşdırmaqla, bir daha bu işin ilkin qaynaqlardakı yerini, onun müasir düşüncəyə, pedaqoji təfəkk̄r boyunca onomiyəsi vərdi.

maşşaq daşınıcıy়া, pedaçojı, torak
küre verəcəyi faydalı tövsiyələri də
qruplaşdırmaqdə hər bir tədqiqatçı-
ya geniş panoramada yeni bir mən-
zərə açır, təhsilləndirici mənbə ola-
raq axtarışların yeni mündəricədə
müqayisəli yönümdən dəyərləndi-
rilməsinə, təbiiliyinə çiraq tutur.

Tədqiq olunan problemin perspektivi ilə bağlı onun metodoloji prinsipləri, konseptual əsasları, qanunaşdırılmış, hətta, bu sahənin bir çox cəhətləri maraqlı məqamlar kimi pedaqoji fəaliyyətin inkişaf xüsusiyyətlərinə məntiqi və elmi yeniliklər də göstirmişdir.

Lakin pedaqoji fəaliyyətin struktur dəyişiklikləri, o cümlədən ciddi önəm daşıyan cəhət odur ki, əksər tədqiqatlarda pedaqoji fəaliyyət prosesi müəllimlik peşəsinə verilən pedaqoji tələblər zəminində araşdırılır, bu işin təşkil xüsusiyyətləri metodoloji prinsipləri unudulur. Əslində isə pedaqoji

unudurul. Oşinde isə pedaqoji fəaliyyət elə qurulmalıdır ki, o, sosial-mədəni mühitin təsir imkanlarını, mövcud comiyyətdəki reallıqları, bütün maddi və mənəvi varlığı da öz əhatəsinə getirə bilsin. Yəni, pedaqoji fəaliyyətin strukturlaşmasında canlı nüfuz kimi müəllimin rolunu danmaq olmaz. Araşdırma mənbələri də bu fikri tam təsdiqləyir. Bu cəhət bütün dövrlərdə pedaqoji fəaliyyətin kövhəri sayılmış, müəllimin daşıyıcı (həm öyrədən, həm də öyrənən aspektindən) statusunu zənginləşdirməyə xidmət etmişdir. Sanki, pedaqoji fəaliyyət dedikdə müəllim əməyi, müəllim fəaliyyəti, müəllim ustalığı nəzərdə tutulmuşdur.

İnandırıcı fakt odur ki, müəllim fəaliyyəti də pedaqoji prosesin bir tərkib hissəsi kimi tədqiq olunma-mışdır. Halbuki, mənimsənilən bilik, aşılanan tərbiyəvi keyfiyyət, öyrədilən təhsil parametrləri, formalaşdırılan mənəvi-psixoloji qüvvələr bütöv müəllim sevgisi, müəllim nüfuzu ilə hasilə gələn pedaqoji fəaliyyətdən nəşət tapma-ğı da istisna etmir. Böyük rus yazıçısı, qraf. Lev Nikolayeviç Tolstoy haqlı olaraq yazdı ki, “Əgər müəllim yalnız işini sevirse, o, vaxtı müəllim olacaqdır. Əgər

yaxşı müəllim olacaqdır. Əgər müəllim ata-anası kimi yalnız uşaqları sevirsə, o, əvvəlkindən də yaxşı müəllim olacaqdır. Əgər müəllim həm peşəsinə, həm də şagirdləri sevirsə, o müəllim əsl müəllimdir".

Kitab ən yaxın dostunuzdur

Aynurə TEYMUROVA,
Şəki şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbin
Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi

Dsrlərdən bəri yaranıb inkişaf edərək bəşəriyyətin söz soneti xəzinəsinə incilər bəxs etmiş Azərbaycan ədəbiyyatının, eləcə də dünya ədəbiyyatının humanizm ruhu seçmə nümunələri olan mütaliə hər bir şəxs üçün əsl həyat məktəbidir.

Səxsiyyət olaraq insanın formalasılıb kamilleşməsinde, mənəvi aləminin zənginləşməsində, dünyagörüşünün və bilik dairəsinin genişlənməsində, cəmiyyət hədisələrinə çevik, həssas və obyekтив münasibət bəsləməsində, bədii təxəyyülünən, obrazlı və məntiqi təfəkkürünən, idrakı bacarıqlarının inkişafında, bir çox halarda isə həyat yolunun müəyyənləşməsində və vətəndaş tərbiyəsində mütaliənin rolü müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

Mütaliə bir cəmiyyətin gündəlik vərdişinə çevrilərə, həmin cəmiyyət xoşbəxt olar. Mütaliə insanı səhəbətlik və hazırlıq edir. Mütaliə təfəkkürü dərinləşdirir.

Məlumdur ki, mütaliənin əsasını kitablar təşkil edir.

Kitab bəşər mədəniyyətinin ən böyük nailiyyətlərindən biridir. Bu, bir həqiqətdir ki, bilik xəzinəsinin qapılarını bizim üzümüze bəşəriyyətin yaratdığı möcüzələrdən olan kitablar açır. Böyük məktəbə olan nəslin inkişafında, təlim-tərbiyəsində kitabın-mütaliənin necə mühüm rol oynadığını hamımız bilirik.

Məlumdur ki, insanların müxtəlif xarakterli maraqları və tələbatları olur. Hər bir kəsin özünməxsus marağı, tələbatı mütaliə təlabatının və mütaliə marağının yaranmasına təsir göstərir. Bizim gündəlik dərsliklərdən aldığımımız məlumatlar, əlbəttə ki, bize kifayət etmir.

Mütaliə insanlar üçün fasiləsizdir. İnsanların içtimai şüurunun formalasmasına və təhsil səviyyəsinin artmasına təsir göstəren bir amil kimi mütaliə insanın dünyagörüşünü artırır.

Mütaliə, tədris, təhsil və tərbiyə bir növ vəhdət təşkil edir. Mənəcə, bu amillər insanın məktəbə ilk qədəm qoymuş vaxtdan ömrünün sonuna qədəm onu izleyir.

Mütaliə insan zəkasının inkişafında mühüm rola malikdir. Əgər insan çox mütaliə edərsə onun dünənyaya baxışı da çox zəngin olar. Əgər bir cəmiyyətdə oxumağı, yazmağı bacaranların sayı nə qədər çox olarsa, əlbəttə ki, o cəmiyyət daha çox inkişaf edərək və hər zaman, hər yerde öz dəyərləri ilə seçilmiş olar.

İnsan cəmiyyətdə sahib olduğu məlumatların yarından çoxunu oxumaqla əldə etmiş olur. Mütaliənin çox edən insanlar həm düşüncə, həm bacarıq, həm də digər baxımdan başqalarından fərqlənilər. Əgər insan mütaliə nəticəsində nəyişə öyrənirək onunda həm inam, həm də yüksək bacarıq formalıdır. Çox kitab oxuyan insan zəngin söz elhətiyatına sahib olur. Bunun nəticəsində o, gözel nitq qabiliyyəti qazanır. Ətəsi mütaliə - ən təsirli tərbiyə vasitəsidir. Çox kitab oxumaq insanda tərbiyəvi bir xüsusiyətdir. Əlbəttə ki, bu, insanların kiçik yaşlarından başlayır. Uşaqlar anlamalarla belə valideynlər onların yanında uca səsle kitab oxuduqda onlarda körpə yaşlardan kitab sevgisi, maraq yaradır.

Eyni zamanda, onu da qeyd edim ki, insan oxuyaçağı kitabi se-

Mütaliə - ən təsirli tərbiyə vasitəsi kimi

Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev mütaliə medəniyyətinin inkişafında biza çox əhəmiyyətli təsviyyeler vermişdir. Dahi şəxsiyyət deyib: "Kitabxana xalq, millət üçün müqəddəs bir yer, məneviyat, bilik, zəka mənbəyidir".

Ulu Öndərimiz həmişə gənclərə mütaliə etməyi, biliklərini artırmağı tövsiyə etmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin bütün elmlərə dərindən yiyələnəninin hər bərəmiz dəfələrə şahidi olmuşdur. Bir sira xarici jurnalçıların Ulu Öndərə verdikləri - "Siz hər bir sahənin mütexəssisi ilə onların özü kimi mühəkimiyyət yürüdə bilirsiniz. Bu qəbuliyət Sizdə haradandır?" - suallına dahi rəhbər bele cavab verirdi ki, hər sahəyə dair çoxlu sayda kitab oxumaq və zəngin həyat təcrübəsinə malik olmaq lazımdır.

Bəli, mütaliə hər baxımdan biza fayda verir. Əsl təhsil yalnız mütaliə ilə əldə edilir. İnsan bütün ömrü boyu mütaliə etməlidir.

Mütaliə etmədən düşünce for-

ləsının, elmi axtarışlarının nəticəsidir. Şair bəs poemasında kifayət qədər əsər adı çəkir ki, bunlar həm Nizaminin mütaliə obyekti olmuşdur.

Dünyada nə qədər kitab var belə, Çalışış əlləşib, gətirdim ələ, Oxudum, oxudum sonra da vardım, Hər gizli xəzinədən bir diürr çıxardım - deyən şair özünün mütaliəsinin məzmunu haqda aydın təsvəvrədir.

Məhz geniş məzmunlu mütaliənin nəticəsidir ki, N.Gəncəvinin əsərlərinin məzmununda müxtəlif elm sahələrinin, mütexəssislərinin təfəkkürünən qidalanması üçün mütaliənin material vərdür.

Kitab, mütaliəyə yüksək münasibətin tarixi kökləri daha qədimlərə gedib çıxır. XI əsrin I yarısında yaşayıb yaratmış görkəmli Azərbaycan filosofu Əbü'l Həsən Bəhmənyar kitab mütaliəsinini insan idrakının qidalanmasında ən müümətəqəsliyət hesab edir. O, ki-

yolunu mütaliə etməkdə, daim öyrənməkdə görür.

Azərbaycan xalqının ictimai-mədəni fikir tarixində çoxcəhəli bilik sahibi kimi tanınan Abbasqulu ağa Bakıxanov da böyük mütaliəçi, həm də elm, bilik təhlükətçisi idi. Bakıxanovun bütün əsərləri geniş mütaliədən xəber verir. O, elmə yiyələnməyin başlıca yolumu mütaliədə görür.

Məktəblilərin maraq və bacarıqlarının, intellektual seviyyəsi və yaradıcı qabiliyyətlərinin aşkarlanması, onların global dayanımlı inkişaf məqsədləri üçün müxtəlif tədbirlər keçirilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bizim Şəki şəhəri 5 nömrəli tam orta məktəbə də bu tədbirlərin tez-tez keçirilməsi xüsusi səciyyə daşıyır.

Bəli ki, ötən tədris ilində məktəbimizdə keçirilən tədbirlərdən biri "Beynəlxalq məktəb kitabxanaları günü" olmuşdur. Tədbirdə mütaliənin əsas özəyini təşkil eden Milli kitabxananın yaranması təxərində, inkişafından çox geniş səhbiət açılmışdır.

Şagirdlərin ifasında kitablarla, mütaliəye hər edilən çoxlu şeirlər, müdriklərin söylədiyi hikmetli köləmlər səslənmişdir. Bəli, bu, bizim şagirdlərimizin intellektual seviyyələrinin inkişaf etdirilməsində çox böyük rol oynayır.

Eyni zamanda, məktəbimizdə tez-tez şagirdlərin mütaliə vərdişlərinin təkmilləşdirilməsi, nitq mədəniyyətin inkişaf etdirilməsi, dərsdənkonar vaxtlarının somərəli təşkili məqsədilə "Mütaliə aylığı" keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin "Təhsildə keyfiyyət il" ilə bağlı Fəaliyyət planına daxil edilmiş mahiyyətə inkişaf-yönümlü tədbirlər 2018-2019-cu dərs ilində də davam etdirilib. Şagirdlərimizin milli ideologiyamız olan azərbaycanlıq məfkuresi əsasında tərbiyə edilməsi üçün mütaliə, yazı və nitq mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi, məktəblərdə kitabxana xətti ilə şagirdlərinin geniş cəlb olunduğu "Mütaliə aylığı" keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur.

Müşahidə etdikdən sonra ki, müasir insan hər şeydə sanki təbii bir güc axtarır və ondan faydalanağı yollarını öyrənir. Əslində isə biz bilməliyik ki, bizim sağlamlığım üçün ən faydalı olan məhz kitablardır - mütaliədir.

Mütaliə bir mədəniyyətdir. Mütaliə bizim söz ehtiyatımızdır.

Bir insan "Bir kitab oxudum həyatı dəyişdi və ya bir kitab oxudum mənə çox təsir etdi" deyə biler. Elə bütün bunlar kitabın insan həyatındaki rolunu ifadə etməyə kifayət edir. Biz kitab oxuyuruz.

Məsələn, bir roman oxuyuruz, bura yaxşı və tərəfindən təsvir olunan obrazları, mühiti və s. öz beynimizdə canlandırırıq. Bu baxımdan, kitab oxumaq filmə baxmaqdan da fərqlidir. Kitab oxumaq insana motivasiya verir, ruhlandırır, daha müsbət nəticələr əldə etməyə kömək edir. Mütaliə imkan dəyərlərini təqdim etdirir.

Mütaliə hər bir şagirdin tərbiyə olunmasında, dünyagörüşünün artırılmasında çox böyük rol oynayır.

Bir müöllim olaraq biz şagirdlərimizə çox yardım edir. Mütaliə imkan dəyərlərini təqdim etdirir. Mütaliə imkan yaradır ki, insan öz daxili aləmini tanısın. Kitablara etibar et, onlar sonin ən yaxın dostundur. Onlar lazımlı olanda susurlar, danişmaq lazımlı olanda isə sənə bütün dünyani göstərirler.

Bir sözlə, mütaliə insanların dünyagörüşünün formalasmasında on vacib amillərdən biridir. Mütaliəye ayırdığımız vaxt heç vaxt hədər olmayıcaq, əksinə, bize yeniliklər qazandıracaq.

çərkən də çox diqqətli olmalıdır. Həm də oxuduğunu düzgün dəyərləndirməyi bacarmalıdır.

Kitab bizim keçmişimiz və gələcəyimiz arasında bir köprü rolunu oynayır.

Bir növ kitab insan həyatını tam dəyişir. Bədii ədəbiyyat dərsliklər kimi insan həyatında təsirsiz ötüşmür. Bir də kitab oxuyarkən sebirlili olmağı da bacarmalısan. Mən belə deyərdim ki, texnika nə qədər inkişaf etse də, nə radio, nə televiziya, nə də internet kitabı əvəz edə bilər. Mütaliə şagirdlərdə mədəniyyətin yüksəldilməsinə aparan bir yoldur. Mütaliə biliyi genişləndirməklə bərabər, həm də insanın məmənələq hissələri bəxs edir. İnsan həyatında mütaliənin rolü əvəz olunmazdır.

Böyük mütəfəkkir şair Nizami Gəncəvinin əsərlərində mütaliənin əhəmiyyəti haqqında müdrik fikir-ləri ondan sonra gələn Azərbaycan mütəfəkkirlərinə böyük təsir etmişdir. İnsanın əcalığını onun elmi səviyyəsində axartan Nizami hər hansı bir insanın başqasına üstün gelmesini qalbin elmi səviyyəsi ilə izah edir:

Elmla, hünarla! Başqa cür heç kəs, Heç kəsə üstünlük eləyə bilməz!

- deyən şair kamilliyin mənbəyini elm və bilik axtarışında görür.

Kitabı, mütaliəni yüksək qiymətləndiren şairin özü böyük mütaliəçi olmustur. Dünya ədəbiyyatının incisi sayılan Nizami Gəncəvi "Xəmsə" si onun müəllifinin müta-

malşa bilmez. Əgər bizim usaqlar bu gün kitab oxumasalar onlar həyatda heç vaxt uğur qazana bilməyəcəklər. Mütaliə nəticəsində şagirdlər öz fikirlərini sərbəst ifadə edə bilirlər. Mütaliə şagirdlərdə mədəniyyətin yüksəldilməsinə aparan bir yoldur. Mütaliə biliyi genişləndirməklə bərabər, həm də insanın məmənələq hissələri bəxs edir. İnsan həyatında mütaliənin rolü əvəz olunmazdır.

XIII əsrde yaşayıb yaratmış Nəsirəddin Tusi isə belə deyirdi: "O adam ki, bilir və bildiyi ilə baş-qalarını heyran edir, o alimdir, ona ehtiram edin. O adam ki, bilir və bildiyinə güvənmir, o özündə xəbərsizdir, onu təqnid edin. O adam ki, bilmir və öyrənməyə cəhd edir, o zehmetkeşdir, ona kömək edin. O adam ki, bilmir və öyrənmək də istəmir, o ağılsızdır, ondan uzaq olun." XIII əsrde yaşayıb yaratmış Nəsirəddin Tusi isə belə deyirdi: "O adam ki, bilir və bildiyi ilə baş-qalarını heyran edir, o alimdir, ona ehtiram edin. O adam ki, bilir və bildiyinə güvənmir, o özündə xəbərsizdir, onu təqnid edin. O adam ki, bilmir və öyrənməyə cəhd edir, o zehmetkeşdir, ona kömək edin. O adam ki, bilmir və öyrənmək də istəmir, o ağılsızdır, ondan uzaq olun."

Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli də elma, biliyi, tohsile xüsusi əhəmiyyət verən şəxsiyyətlərimizden biridir. Elmi, biliyi se-nətkar öz müasirlərini öyrənməye, maariflənməye çağırır. Elmsiz şair, əsəsi yox divar olur və əsəsiz dərəcədə bietib olur - deyir.

Ədib elm, bilik dərinəcən getməyənleri, öyrənməyə meyil etməyənleri, tohsil almaqə bigənə olanları naqış adlandırır, kamilləşmeyin

tab və mütaliə ilə eləqədar fikrini belə şərh edir: "Elə adamlar axtarın ki, onlara səhəb yaxşı kitaba bərabər olsun, elə kitablar da axtarın ki, mütaliəsi filosoflarla səhəbət deyisin.

XIII əsrde yaşayıb yaratmış Nəsirəddin Tusi isə belə deyirdi: "O adam ki, bilir və bildiyi ilə baş-qalarını heyran edir, o alimdir, ona ehtiram edin. O adam ki, bilir və bildiyinə güvənmir, o özündə xəbərsizdir, onu təqnid edin. O adam ki, bilmir və öyrənməyə cəhd edir, o zehmetkeşdir, ona kömək edin. O adam ki, bilmir və öyrənmək də istəmir, o ağılsızdır, ondan uzaq olun."

Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli də elma, biliyi, tohsile xüsusi əhəmiyyət verən şəxsiyyətlərimizden biridir. Mütaliə imkan yaradır ki, insan öz daxili aləmini tanısın. Kitablara etibar et, onlar sonin ən yaxın dostundur. Onlar lazımlı olanda susurlar, danişmaq lazımlı olanda isə sənə bütün dünyani göstərirler.

Bir sözlə, mütaliə insanların dünyagörüşünün formalasmasında on vacib amillərdən biridir. Mütaliəye ayırdığımız vaxt heç vaxt hədər olmayıcaq, əksinə, bize yeniliklər qazandıracaq.

İngilis dilini öyrənənlər üçün dərs nümunələri

LearnEnglish

Going to races

By Freddie Gay

Activity 1

A. Before you read, check the words (a-d) in a dictionary or online. Then put them into sentences 1–4.

a. catch (someone) up	b. in other words	c. examine	d. spirit
- If you something, you consider it carefully in order to make a decision.
 - Your describes the attitude that you have.
 - If you you start behind them and reach them by moving more quickly.
 - '.....' is used when you say something in a different way so it is easier to understand.
- B. Now complete the sentences below with words a-d above. Change the tense if necessary.
- People in this town are friendly and have a great
 - He the phone carefully before deciding he wanted to buy it.
 - He's always late and does not pay attention to the teacher., he's a terrible student.
 - My sister started the journey about 20 minutes before me, but it was easy to her

At the races

Which horse is going to win, Steve? Let's go and have a look at them before they start the race!

OK. But looking at them won't help, Lisa. You have to study the horses' past results very carefully to pick the winner. That's why I bought this paper. It shows you all of the horses' previous races. I've been examining them carefully all morning.

But look how beautiful number 7 looks! What's it called?

Number 7 is called Arthur's Castle.

Oh, what a lovely name!

It's 20-1. That means if you pay one pound and it wins, you get 20 pounds back. In other words, it doesn't have a chance!

So if I pay five pounds, I'll win 100? Wow. I think I'll do that! Who do you think is going to win?

I'm going with Fighting Spirit. He's the 'favourite', which means that he has the most chance of winning the race. You'll see!

... Here they come towards the finishing line. And Fighting Spirit is clearly winning. But here comes Arthur's Castle on the outside. Can he catch Fighting Spirit up? It's going to be close. And as they reach the finishing line the winner is ... Arthur's Castle!

Oh, I've won! I've won 100 pounds, Steve!! Steve? Where's he gone?

Activity 2

Make four true sentences about the story by matching one option from A, B and C in the table below.

Example: Lisa was excited about the horse race. She wanted to look at the horses before the race started.

A	B	C
Lisa was	very close.	But doing this did not help him pick the winner.
Steve thought	very happy about picking the winning horse.	When she turned around to find Steve, he was nowhere to be seen.
After the race, Lisa was	excited about the horse race.	She really liked its name too.
Lisa really loved	the look of number 7.	Fighting Spirit was winning, but Arthur's Castle went past him right at the end.
The race was	it was important to study the horses' racing history.	She wanted to look at the horses before the race started.

Activity 3

have a look (**have** is an action verb)

have a chance (**have** is a state verb – often used for opinions, feelings and describing what you own)

Action verbs can be used in continuous tenses: *I'm having a look at the horses.*

State verbs **cannot** be used in the continuous tenses: *That horse is having a chance of winning.*

A. Decide if the following nouns can be used with **have** as an action verb (A) or a state verb (S).

1. a car	2. lunch	3. a bath	4. a headache
5. a party	6. a degree	7. a fight	8. an idea

B. Now complete the sentences below using **have**, **had** or **having**.

- We've our car for many years.
- We'd lunch by the time she arrived.
- I'm really tired. I think I'll a bath and go to bed.
- Can you buy me some aspirin? I a terrible headache.
- I couldn't sleep last night. The neighbours were a really big party.
- You should only apply for the job if you a degree.
- Look outside! Those people are a fight!
- I some good ideas about where to go on holiday, but my wife didn't agree.

Activity 4

Is riding horses popular in your country? Why/why not? Is picking the winner of a horse race just luck or is there any skill involved in it?

Activity 3A
1. had; 2. had; 3. have; 4. have; 5. having; 6. have; 7. having; 8. had

Activity 3B
1. S; 2. A; 3. A; 4. S; 5. A; 6. S; 7. A; 8. S

Activity 4
The race was very close. Fighting Spirit was winning but Arthur's Castle went past him right at the end.

Lisa really loved the look of number 7. She really liked its name too.

After the race, Lisa was very happy about picking the winning horse. When she turned around to find Steve, he was nowhere to be seen.

Steve thought it was important to study the horses' racing history. But doing this did not help him pick the winner.

Activity 1A
1. spirit; 2. examined; 3. in other words; 4. catch, up

Activity 1B
1. C; 2. d; 3. a; 4. b

Activity 1C
1. spirit; 2. examined; 3. in other words; 4. catch, up

Activity 1D
1. C; 2. d; 3. a; 4. b

ANSWERS

To find more English language activities visit www.britishcouncil.org/learnenglish

Send your feedback to learnenglishprint@britishcouncil.org

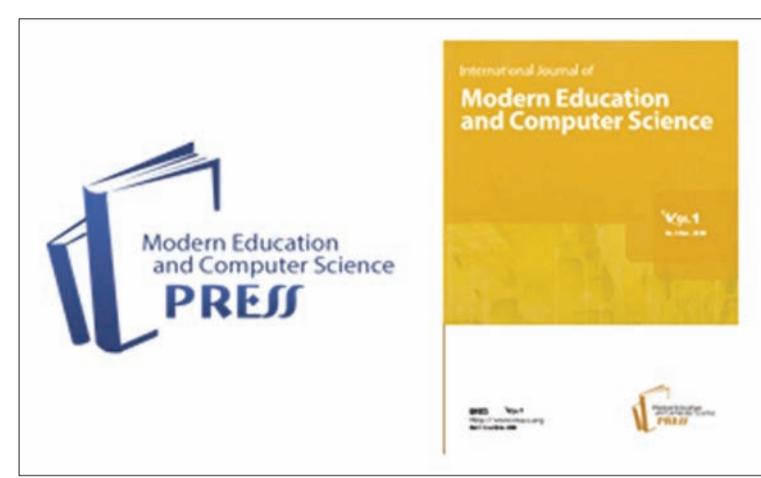
© British Council 2017

Kiber-fiziki sistemlərin elektron elm mühitinə integrasiyası tədqiq olunub

AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun direktor müavini Şakir Mehdiyev və 3 sayılı şöbənin müdürü Təhmasib Fətəliyevin həmmüəllifi olduğu "Integration of Cyber-Physical Systems in E-Science Environment: State-of-the-Art, Problems and Effective Solutions" ("Elektron elm mühitinə kiber-fiziki sistemlərin integrasiyası: müasir vəziyyət, problemlər və effektiv həllər") adlı məqalə nüfuzlu "International Journal of Modern Education and Computer Science (IJMECS)" jurnalında dərc olunub.

Məqalə elektron elm mühitinə kiber-fiziki sistemlərin integrasiyasının tədqiqinə, mövcud problemlərin təhlilinə və əsas problemlərin effektiv həlli yollarına həsr edilib.

Elektron elm elmi verilənlərin topllanması, saxlanması, emali və ötürülməsi ilə əlaqəli problemlərin

həlli yollarını təmin edən Internet texnologiyaları, eşyaların Interneti, kiber-fiziki sistemlər də daxil olmaqla, IT-nin innovativ potensialı ilə sıx bağlıdır. Kiber-fiziki sistemlərin bu mühiti integrasiyası elmi verilənlərin eksponensial artımı ilə müşayiət olunur ki, bu da öz növbə-

sində peşəkar idarəetmə nöticəsinde yeni biliklərin əldə edilməsi və elmin yeniyeyfiyyətdə inkişafı üçün geniş imkanlar açır.

Məqalədə e-elm mühiti "ağlı şəhər" kontekstində nozərdən keçirilərək bulud, duman, şəhər və blokçeyn texnologiyalarından istifadə

imkanları, həmçinin elmi verilənlərin paylanmış emalının texnoloji həlli təqdim edilib.

Qeyd edək ki, "IJMECS" jurnalı "Google Scholar", "Microsoft Academic Search", "CrossRef", "Baidu Wenku", "IndexCopernicus", "IET Inspec", "EBSCO", "JournalSeek", "ULRICH's Periodicals Directory", "WordCat", "Scirus", "Academic Journals Database", "Stanford University Libraries", "Cornell University Library", "UniSA Library", "CNKI Scholar", "ProQuest", "J-Gate", "ZDB", "BASE", "OhioLINK", "iThenticate", "Open Access Articles", "Open Science Directory", "National Science Library of Chinese Academy of Sciences", "The HKU Scholars Hub" və başqa bu kimi nüfuzlu elmi bazalarda indeksləşir.

"AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ"

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktorun müavini Sarvan İbrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq 539-67-74

Reklam və elanlar 539-20-77 (tel./faks)

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə 23 M, Mətbuat Evi, 5-ci mərtəbə

Qəzet "Azərbaycan müəllimi"nin kompüter mərkəzində yığılır və "Azərbaycan" nəşriyatında çap olunur

Qəzet hər həftənin cümlə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı 5 sayılı "Mətbuat şöbəsi"

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 0135010000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisensiya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 6475, Sifariş 2961

Məsul növbətçi: Ş.Cəfərov

Etibarsız sayılır

Samux şəhər 1 nömrəli məktəb-liseyi 2012-ci ildə bitirmiş İmanov Əli Nofal oğluna verilmiş A-169625 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2003-cü ildə Həsənova Kəməle Həsən qızına verilmiş AB-I-082737 nömrəli diplom, 2004-cü ildə verilmiş 000332 nömrəli internatura vəsiqəsi və diploma əlavə məqəblə-imtahan cədvəlində çıxarılsı itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 26 nömrəli tam orta məktəbi 2006-ci ildə bitirmiş Əbdüləvən Əbdül Firuz oğluna verilmiş A-392712 nömrəli şəhadətnamə və 2008-ci ildə verilmiş B-494548 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universiteti tərəfindən 2014-cü ildə Puri-Əskər Elvin Fəxrəddin oğluna verilmiş A-037899 nömrəli bakalavr diplому və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Xocavənd rayon Salakətin tam orta məktəbini 2003-cü ildə bitirmiş Əzimova İlhamə Aydin qızına verilmiş A-741106 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Samux rayon Yuxarı Ağasıbəyli kənd tam orta məktəbi 2015-ci ildə bitirmiş Hüseynov Kamran Bəxtiyar oğluna verilmiş A-467957 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2015-ci ildə Qasimli Cavidan Dayanət oğluna verilmiş A-069328 nömrəli bakalavr diplому və əlavəsi, 2017-ci ildə verilmiş AM-020363 nömrəli magistr diplому və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən 2016-ci ildə Məmmədzadə Murad Teymur oğluna verilmiş A-087289 nömrəli bakalavr diplому və əlavəsi, 2018-ci ildə verilmiş AM-025613 nömrəli magistr diplому və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər H.Cavid adına 132 nömrəli tam orta məktəbi 2003-cü ildə bitirmiş Sadıqov Rauf Ramiz oğluna verilmiş A-647490 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər 4 nömrəli məktəb-liseyi 2011-ci ildə bitirmiş Quliyev Murad Mubariz oğluna verilmiş A-053043 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Abşeron rayon Saray qəsəbə 2 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Qarazadə Samir Azər oğluna verilmiş E-060106 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti tərəfindən 2016-ci ildə Məmmədzadə Rüstəm Firdovsi oğluna verilmiş magistr tələbə bileyti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 175 nömrəli tam orta məktəbi 2018-ci ildə bitirmiş Yusifova Fəridə Vaqif qızına verilmiş E-150200 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər orta internat məktəbin IX sinfini 1990-ci ildə bitirmiş Vəliyev Elşad İsləm oğluna verilmiş A-652505 nömrəli natəmam orta təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər 39 nömrəli Texniki Peşə Məktəbi tərəfindən 1993-cü ildə Vəliyev Elşad İsləm oğluna verilmiş E-000139 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

2 nömrəli Bakı Peşə Məktəbi tərəfindən 2010-ci ildə Qəmərzadə Samir Qəmər oğluna verilmiş BB-027572 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti tərəfindən 2003-cü ildə Piriyev Elvin Yaşar oğluna verilmiş A-136826 nömrəli bakalavr diplому və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Biləsuvar rayon Nəsimikənd kənd tam orta məktəbini 2000-ci ildə bitirmiş Babayev Hikmət Həsənəğa oğluna verilmiş A-412330 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl rayon Qırıxlı kənd tam orta məktəbinin 2006-ci ildə bitirmiş Rüstəmov Sahib Məmməd oğluna verilmiş B-304357 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Quba rayon Vəlvələ kənd tam orta məktəbinin 2016-ci ildə bitirmiş Mursəliyev Mətləb Telman oğluna verilmiş A-561522 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 192 nömrəli tam orta məktəbi 2019-ci ildə bitirmiş Məmmədli Rahul Güloğlan oğluna verilmiş C-247984 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir rayon Karrar kənd tam orta məktəbini 1994-cü ildə bitirmiş Ağayarova (Hüseynova) Lətafət Akif qızına verilmiş 28 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında şəhadətnamə əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kürdəmir şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbi 2010-ci ildə bitirmiş Əsgərov Kənan Elmdar oğluna verilmiş B-717632 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Sığdaş kənd tam orta məktəbinin 1988-ci ildə bitirmiş Əliyeva Güldərə Cəfər qızına verilmiş A-438468 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Gəyeçəl kənd tam orta məktəbinin 1982-ci ildə bitirmiş Eynullayev Ağaxan Beytulla oğluna verilmiş A-547467 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zərdab 124 nömrəli Texniki Peşə Məktəbi tərəfindən 1994-cü ildə Zalov Şəfa Rəsul oğluna verilmiş 3-0960943 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt şəhər 14 nömrəli tam orta məktəbi 2016-ci ildə bitirmiş Mustafayev Qohroman Tofiq oğluna verilmiş 527998 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yardımlı şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 1999-ci ildə bitirmiş İsmayılova Natavan Nasif qızına verilmiş A-343181 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yardımlı şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2017-ci ildə bitirmiş Məmmədzadə İlqar Sarvan oğluna verilmiş E-039223 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan rayon Qarabağlı-I kənd tam orta məktəbinin IX sinfini 2010-cu ildə bitirmiş Vəliyev Eləddin Azad oğluna verilmiş A-013829 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yardımlı rayon Velixinli kənd tam orta məktəbini 2014-cü ildə bitirmiş Əzimzadə Sətdar

Məmmədqulu oğluna verilmiş A-358425 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göygöl rayon Çaykənd kənd tam orta məktəbini 2008-ci ildə bitirmiş Abbaslıyev Sultanlı İbrahim oğluna verilmiş B-543116 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran şəhər Xarici Dillər Təməyllü Gimnazianın IX sinfini 2013-cü ildə bitirmiş Mustafayev Elmər Elxan oğluna verilmiş A-324460 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Digah kənd tam orta məktəbinin IX sinfini 1988-ci ildə bitirmiş Əliyev Elşən Naybala oğluna verilmiş 138607 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki Musiqi Texnikumu tərəfindən 1996-ci ildə Nəbiyeva Aybənniz Mirzə qızına verilmiş AB-II-004696 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zaqatala Dövlət İdarəetmə və Texnologiya Kolleci tərəfindən 2002-ci ildə Yəhyəyeva Biçə Teymur qızına verilmiş AB-II-105629 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 175 nömrəli tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitirmiş Quliyev İmran Məmməd oğluna verilmiş A-081690 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Yevlax rayon Aran qəsəbə 1 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Mahmudov Rəşad Sabir oğluna verilmiş B-398409 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 177 nömrəli tam orta məktəbi 1992-ci ildə bitirmiş Badalov Malik İbrahimoviç verilmiş AN-152848 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 177 nömrəli tam orta məktəbi 1992-ci ildə bitirmiş Badalov Malik İbrahimoviç verilmiş AN-152848 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdam rayon 51 nömrəli köküñ tam orta məktəbini 1995-ci ildə bitirmiş Hümbətov Şahsuvar Yusif oğluna verilmiş AN-037 nömrəli attestat əvəzi arayış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cülfə rayon Teyvaz kənd tam orta məktəbini 2008-ci ildə bitirmiş İbrahimov Nizami Müəllim oğluna verilmiş B-474961 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 25 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitirmiş Bəxtiyarova Kəndlə Şakir qızına verilmiş A-047878 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 25 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2012-ci

➡ Əvvəli səh.1

Rüstəm QARAXANLI

Kimin ki, özüneñənəz robotu var, onu müxtəlif işlərin dalañca yollamaq olar. Çox güman ki, belə maşınlar kültəvi istehsal edilib satısa buraxılandan sonra ilk müddət yüngül işlər dalañca göndəriləcəklər. İsiquron hesab edir ki, belə robotlar ola bilsin, dünyının fərqli yerlerində birmənalı qəbul olunmasın, ancaq Yaponiyada bu kəş reallığın tələbatlarından irəli gelir. Söhbət nədən gedir? Yaponiyada çox ciddi demografik problem mövcuddur ve hesablamalara görə, yaxın 50 il ərzində əhalinin sayı təqribən iki dəfə azalacaq. Gələcəkdə belə robotlar yaşı əhaliyə xidmət məqsədilə istifadə edilə bilər. Əhalinin azalması ilə əlaqədar olaraq hazırlı yüksək seviyyəli həyat tərzini robotların hesabına təmin etmek mümkündür.

Süni intellektin biotexnologiyalar və tibb elmində istifadəsi ilə əlaqədar olaraq futuroloqlar insan ömrünün uzanacağını proqnozlaşdırırlar. Yəni, insanların ölümüne sebəb ola biləcək xəstəliklər və genetik qüsurlar qabaqcadan aşkar olunub ortaya çıxarılaçqə və vaxtından əvvəl ölüm halları azalacaq. Təbii ki, insan ömrü uzanacaq. Təsəvvür edin ki, elə vaxt olacaq 100-120

“Uşaqlar üçün hərəkətli robotlar düzəltmək olar. Bu, körpələr üçün şən və maraqlı ola bilər. Universitetlərdə isə sakit, təmkinli və ağlı robotlar işləyir. Mən hesab edirəm ki, androidlər bir sırə işlərdə insandan effektiv olacaq. Məsələn, autizmdən əziyyət çəkən körpələrə qulluq sahəsində. Belə uşaqlar insanların ünsiyyətdə əziyyət çəkirlər. Robotlar isə onlara inkişaf etməkdə çox kömək edə bilərlər”.

yaşlı insanların parklarda, həyətərdə asudə vaxtlarını keçirmələri səhnəsi hamisün adılaşəcək. Bu səbəbdən güman olunur ki, gələcəyin peşələri sırasında ahlı şəxslərə qulluq edən personal xüsusilə deyirləndiriləcək. Özü də söhbət sadə qulluqdan getmir. Belə işçilər kulinariya, dietologiyadan tutmuş psixologiyadək hər şəxsin xəbərdar olacaqlar. İsiquro isə emindir ki, bu işi də robot insandan yaxşı görə biləcək.

Robot müəllim

İsiquro isteyir ki, robotların təhsil prosesində tətbiqi genişlənsin. Onun fikrincə, istehsal etdiyi “geminoid”lər tek tələbələrə deyil, uşaqlara da nələrisə əyrədə bilər: “Uşaqlar üçün hərəkətli robotlar düzəltmək olar. Bu, körpələr üçün şən və maraqlı ola bilər. Universitetlərdə isə sakit, təmkinli və ağlı robotlar işləyir. Mən hesab edirəm ki, androidlər bir sırə işlərdə insandan effektiv olacaq. Məsələn, autizmdən əziyyət çəkən körpələrə qulluq sahəsində. Belə uşaqlar insanların ünsiyyətdə əziyyət çəkirlər. Robotlar isə onlara inkişaf etməkdə çox kömək edə bilərlər”.

Yoxsa onu əvəzleyəcək robot? Belə bir nəticə hasil olub ki, robotlar insanları daha tez və keyfiyyətlə xarici dilde danışmağa əyrədə bilərlər. Səbəb sadədir - insan robotla xarici dilde sərbəst danışır, müəllimlə isə utanır. Üstəlik, robotlar 24 saat dəyannadan işləye bilir və səhvə yol vermirlər.

Daha bir maraqlı məqam. Robotları elő programlaşdırmaq olar ki, onlar da insan kimi düşüne bilsinlər. Alqoritmələr artıq bizim kimi danışa bilirlər. “Məsələn, menim düşüncələrim suratım olan robota köçürürlər. Mən ölümdən sonra da kimin nə suali varsa və mənim cavabımı almaq istəyirsə, robota müraciət edə bilər. Beləliklə, biz ağlı, müdrik adamların suratını yaratmaqla onlardan gələcəkdə də nələrisə əyrənə bilərik” - deyən İsiquro bununla belə, etiraf edir ki, özündən sonra suratlarını saxlamaq fikrində deyil.

Robot cütlük toplarla “jonqlıyorluq edir”

Çiba Universitetinin mühəndisləri iki robota cütlük şəklində üç topun köməyi ilə “jonqlıyorluq etməyi” öyrəndiblər.

www.hightech.fm sayti xəbər verir ki, onlara “jonqlıyorluq etmək” bacarığını aşılımadaqda yaponiyalı mühəndislərin esas məqsədi, robot manipulyatorlara cismi ölçüsünü, xüsusiyyətlərini və sürətini tez və dəqiq qiymətləndirməyi öyrətməkdir. Bu bacarıqlar robotlara sənaye istehsalı və avtomatlaşdırma sahəsində öz vəzifələrini daha effektiv yerinə yetirməyə kömək edəcək.

Mühəndislərin tətbiqi etdiyi alqoritmin köməyi ilə robotlar topu tutub bir-birinə çox

asən ötürə bilirlər. Onlara topu görə bilmək üçün yüksək sürətli kameralar quraşdırılıb. Həmin kameraların köməyi ilə robotlar topları saniyədə min dəfə izləyə bilirlər.

Robotlar topun hərəkət trayektoriyasını

Bizi daha yaxşı anlayacaq, bizi oxsayacaqlar

İsiquronun robotları ən müxtəlif işlərdə tətbiq olunurlar. Məsələn, onlardan restoranlarda ofisiant, otellərdə qeydiyyat pəncərəsində işleyen əməkdaş, hətta teatrda rol ifaçısı kimi yararlanmaq olar. Bir az mürekəbə “geminoid”lər de var. Məsələn, onlardan biri 30 dildə dənişə və tərcümə edə bilir. Bunu hansı insan bacarar?

“Mənim robotlarından hətta televiziyada da istifadə edirlər. Ancaq onların bazar hələ də məhdud olaraq qalmaqdadır” - deyə X.İsiquro “şikayətlərin”. Problem həm de bundadır ki, belə robotlar çox baha başa gəlirlər: “Mənim surətim 100 min dollaradır. Ancaq bu, minimal qiymətdir. İnsanənəz robotların qiyməti orta he-

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

aşağıda qeyd olunan vakant vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə

ELAN EDİR:

Riyaziyyat fakültəsinin dekanı	- 1 yer.
Xarici dillər mərkəzinin (kafedrasının) müdürü	- 1 yer.
Riyaziyyat və onun tədrisi texnologiyası kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Cəbr və həndəsə kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Fəlsəfə və sosial elmlər kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Ümumi pedaqoqika kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Azərbaycan coğrafiyası və coğrafiyanın tədrisi texnologiyası kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Ümumi tarix və tarixin tədrisi texnologiyası kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Məktəbəqədər təhsilin pedaqoqikası kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Pedaqoji psixologiya kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Ümumi psixologiya kafedrasının müdürü	- 1 yer.
Fiziki tərbiyə və çağırışaqqədə hazırlanın tədrisi texnologiyası kafedrasının müdürü	- 1 yer.

Müsabiqədə iştirak etmək istəyənlərin sonadları Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin Kollegiyasının “Ali təhsil müəssisələrində kafedra müdürü, dekan və dekan müavini vəzifələrinin tutulması Qaydaları”nın təsdiq edilməsi barədə” 15.11.2017-ci il tarixli 5/5 nömrəli qararının icrasını təmin etmək məqsədi ilə Təhsil nazirinin 5 fevral 2018-ci il tarixli № F-100 nömrəli əmrinin tələblərinə uyğun olaraq bu elan qəzəbdə və www.adpu.edu.az saytında dərc olunan gündən bir ay müddətində (şənbə, bazar və bayram günləri istisna olmaqla) saat 9:00-17:00 arası rektorun adına yazılılan ərizə ilə birləşdə ADPU İnsan resursları şöbəsində qəbul edilir.

Müsabiqədə dekan vəzifəsinə fakültədə kadr hazırlığı aparılan ixtisaslara uyğun, en azı 5 il elmi-pedaqoji təcrübəyə və peşə-ixtisas hazırlığı, elmi ad və elmi dərəcəye, o cümlədən kafedra müdürü vəzifəsinə müvafiq kafedranın profiline uyğun peşə-ixtisas hazırlığı, elmi ad və elmi dərəcələrə, en azı 5 il elmi-pedaqoji təcrübəyə malik Azərbaycan Respublikası vətəndaşları, həmçinin mövcud qanunvericiliyin tələbləri gözönülməklə xarici ölkə vətəndaşları iştirak edə bilərlər.

Müsabiqədə iştirak etmək üçün tələb olunan sənədlərin siyahısı:

1. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin rektorunun adına ərizə;
2. kadrlar uçutunun şəxsi vərəqəsi;
3. tərcüməyi-hal;
4. ali təhsil, elmi dərəcə və elmi ad haqqında sənədlərin surətləri;
5. elmi və elmi-metodiki işlərin siyahısı;
6. namizədin müvafiq struktur bölmənin inkişafı ilə bağlı platforması.

Ünvan: AZ-1000 Bakı şəhəri, Ü.Hacıbəyli küçəsi, 68

Əlaqə telefonu: (012) 498-08-16

E-poçt: office@adpu.edu.az
www.adpu.edu.az

REKTORLUQ

İdmançılara əlavə reallıqda məşq etməyə imkan verən sistem

Kanadanın Alberta Universitetində professor Hüseyin Ruhaninin rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərən alimlər qrupu əlavə reallıq əsasında insanların surətini suraşdırmaq üçün qorxmaya çalışır. İsiquro deyir qorxmayı: “Robot əlinizdəki smartfon kimidir. Ona belə yanaşın. İnsanlar həmişə yeri və naməlumdan qorxurlar. Ancaq robotlardan və texnologiyadan qorxmaya ehtiyac yoxdur. Əksinə, onlar bizim həyatımızı asanlaşdırır, daha məhsuldar və effektiv olmağımıza kömək edirlər. Robotların gelişimindən etibarən onlar bizlərimizdən istifadə edirəm. Nəzəri cəhətdən biz onları sevməyə da əyrədə bilərik. Təcrübədə isə bu, çətindir. Bunun üçün ona xüsusi kod yazılmalıdır, ancaq hətta insan üçün məhəbbətin daqiq izahı, şəhər yoxdur. Ona görə robotu sevməyə məcbur etmək hazırlı mümkinləşdirir”.

Bunun üçün istifadəçiye iki növ sensor geydirilir: onun hərəkətlərinin kameralarla izlənilməsi üçün parlaq markerlər, vektorun və məkanda ayaqların yerdəyişməsinin distansiyasının ölçülmesi üçün inersiya sensorları. Onların köməyi ilə kompüter istifadəçinin hərəkətlərinin dəqiqliyini və ya kəndirbazın bədənini tarazlılıqda saxlamasını təcrübəli məşqçi idmanı yeni başlayan şəxslərə göstərməlidir. Çünkü bu hərəkətləri sözlərlə izah etmək mümkün deyil. Bu reabilitasiya keçən pasiyentlərə da addır. Belə ki, insan gəzməyə o qədər öyrəşir ki, kritik vəziyyətdə özünü itirir, yixilməməq üçün ayaqlarını yerə necə qoymalı olduğunu unudur.

www.techcult.ru saytının məlumatına görə, ideya istifadəçinin hərəkətlərini qeyd etmək üçün onları rəqəmsal üçlüyü modelə köçürmək və sonra onu etalon modelləri ilə müqayisə etmək ibarətdir. Məsələn, topu ötürən tennisçinin elinin hərəkətini və ya kəndirbazın bədənini tarazlılıqda saxlamasını təcrübəli məşqçi idmanı yeni başlayan şəxslərə göstərməlidir. Çünkü bu hərəkətləri sözlərlə izah etmək mümkün deyil. Bu reabilitasiya keçən pasiyentlərə da addır. Belə ki, insan gəzməyə o qədər öyrəşir ki, kritik vəziyyətdə özünü itirir, yixilməməq üçün ayaqlarını yerə necə qoymalı olduğunu unudur.

Daha sonra şagirdin virtual təsvirinə etalon təsvir qoyulur və o, necə yerini dəyişməli və çevrilməli olduğunu əyani olaraq görür. Beləliklə, məşqçinin faktiki iştirakı olmadan effektli təlim baş tutur. Sistemin prototipi universitetin idman komandasının yeni üzvləri üzərində sınadandan keçiriləcək.